

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Otuzdokuzuncu İçtima

20 Teşrinievvel 1339 Cumartesi

Münderecat

	<i>Sayfa</i>		<i>Sayfa</i>
1. — Zabtı sabık hulâsası	803:804	6. — Nevahi Kanununun bâzı mahal-	
2. — Evrakı varide :	804	lerde tecrübeten tatbiki hakkında kanun	
Lâyhalar	804	lâyihası (1/289)	804
1. — Hâlisüddem Arap atlarına mah-		7. — Ebniye Kanununun 16 ncı mad-	
sus silsilename hakkında kanun lâyihası	804	desinin tadiline dair kanun lâyihası	804
(1/285)		(1/290)	
2. — Memurîni Mülkiye Mazuliyet Ka-		8. — Islah ve Teksiri hayvanatı ehliye	
nuniyle Askerî, Mülki Tekâüt kanunları-	804	ile Koşu cemiyetlerine, koşu müsabaka ve	804
nın bâzı mevaddının tadiline dair kanun		sergilerine dair kanun lâyihası (1/292)	
lâyihası (1/286)		9. — 1316 ve 1317 tevellütlü olup da	
3. — 22 Şubat 1337 tarihli Tarîk Mü-	804	emsalinin silâh altına celbinden evvel şi-	
kellefiyeti Nakdiyesi Kanununa müzey-		mindifer idarelerine intisabetmiş olanla-	
yel kanun lâyihası (1/287)		rın şimendifer kıtaatında bilmünavebe	
4. — Türkiye Büyük Millet Meclisi		üçer ay talim ve terbiye görme şartiyle	
Hükümetiyle Lehistan Hükümeti arasın-	804	vazifei hâzıralarında terklerine dair ka-	804
da münakit, Muhadenet, İkamet, Ticaret		nun lâyihası (1/292)	
mukavele ve muhadenamelerin tasdikine	804	10 — Adliye Vekâletinin 1339 senesi	
dair kanun lâyihası (1/288)		için kabul olunan tahsisatına zamaim ica-	
5. — Dersaadette av tezkereleri rüsu-		rasına dair kanun lâyihası (1/293)	804:805
munun dörtyüz kuruşa ve yerli harîr to-		11. — Heyeti Temyiziye Merkezinin	
humu kutuları üzerine vaz'edilmekte olan		Eskişehir'e nakline ve teşkilâtının tevsi-	
bandrollardan istifa olunan Resmin on	804	ne dair kanun lâyihası (1/295)	805
misline İblâğına dair (1/294)		12. — 1340 senesi hidematı umumiyesi	
		bütçe ve müfredat kadrolariyle muvaze-	

nei umumiye kanun ve esbabı mucibe lâ-yihaları ve varidat bütçesi hakkında İcra Vekilleri Riyasetinden mevрут tezkere (1/296)

821

Teklifler

805

1. — Konya Mebusu Musa Kâzım Efendi ve rüfekasının, Karaman kasabasına ianei ahaliyle celp ve isale olunmakta olan su için muavenet icrasına dair Kanun teklifi (2/201)

805

2. — Eskişehir Mebusu Arif ve Karahisarı Sahib Mebusu Ali beylerin, 1297 - 1317 tevellütlü firar, bakaya, tecavüzü müddet, ademiicabet ve nüfusu mektûme hakkında yapılacak muameleyi nâtik 18 Teşrinievvel 1339 tarihli Kanunun birinci maddesinin fıkrai ahîresinin tadili hakkında kanun teklifi (2/202)

805

Tezkereler

805

1. — Fransızlar zamanında, Adana ve havalisinde müsadere edilen mebalîğ hakkında olup ruznamenin 19 neu maddesini teşkil eden tezkerenin müstacelen müzakeresi hakkında İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi (3/86)

805

Takrirler

805

1. — Erzurum Mebusu Raif Efendiyle refikinin, ruznamenin 9 neu maddesini teşkil eden, Evkafı Mülhaka fazlalarından alınmakta olan Malî Maktuun ilgasına dair kanun lâyihasının müstacelen müzakeresi hakkında takriri.

805:806

3. — Sualler

806

1. — Denizli Mebusu Mazhar Müfid Beyin maaş alamıyan bâzı mahaller iptidai mektepleri muallimlerinin grev ilân ettiklerine dair Maarif Vekâletinden sual takriri (6/21)

806

4. — İcra Vekilleri muamelâti

821

1. — İmar, İskân ve Mübadele Vekâleti için bir Vekil İntihabı.

821

5. — Müzakere edilen maddeler

806

1. — Afyon Karahisar Mebusu Ali Beyle Eskişehir Mebusu Arif Beyin, 1297 - 1317 tevellütlü firar, bakaya, tecavüzü müddet, ademiicabet ve nüfusu mektûme hakkında yapılacak muameleyi nâtik 18 Teşrinievvel 1339 tarihli Kanunun birinci maddesinin fıkrai ahîresinin tadili hakkında kanun teklifi (2/202)

806:807

2. — Tarik Bedeli Nakdîsi Kanununun birinci ve beşinci maddelerinin tadili hakkında kanun lâyihası (1/44), 14 Cemaziyelâhır 1339 ve 21 Şubat 1337 tarihli Tarik Nakdîsi Kanununun beşinci maddesinin tadiline dair kanun lâyihası (1/42), Tarik bedelâtı nakdiyesinin turuk ve meabir inşaat ve imalâtına sarfına dair kanun lâyihası (1/43) ve Dahiliye ve Nafia Encümeni müşterek mazbatası.

807:821

3. — Fransızlar zamanında Adana ve havalisinde müsadere edilen mebalîğ hakkında İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi ve Kavanini Maliye Encümeni mazbatası (3/86)

821:826

BİRİNCİ CELSE

Bed'i müzakerat; saat : 1,50

REİS — Reisisani Ali Fuad Paşa Hazretleri

KÂTIPLER : Haydar Rüşdü Bey (Denizli), Falih Rıfkı Bey (Bolu)

REİS — Celseyi açıyorum. Zabtı sabık hulâsası okunacak.

1. — ZABTISABIK HULÂSASI

Birinci Celse

Öğleden evvel saat onu yirmi geçe Birinci Reisvekili Sabri Beyefendinin tahtı Riyasetlerinde bilinikât zabtı sabık hulâsası kıraat ve aynen kabul edildikten ve evrakı varide aidoldukları mahallere havale olunduktan sonra İstiklâl Harbi mâlûllerinin terfih ve ikdarı hakkındaki Kanun ahkâmının 1339 Kânunuevveli gayesine kadar temdidini mutazammın lâyihai kanuniyenin müzakeresine geçildi. Heyeti Umumiyesi hakkındaki müzakere kâfi görüldükten sonra maddeler müzakere edilip birinci ve ikinci maddeler tadilen, üçüncü madde aynen ve kanunun heyeti umumiyesi ekseriyetle kabul edildi. Müdafaa-i Milliye Encümeninin işbu kanuna ait tefsir mazbatasını dahi bilmüzakere aynen kabul olundu ve ikinci sınıf ihtiyat zâbitanının terfih hakkındaki lâyihai kanuniyenin müzakeresine geçildi. Heyeti umumiyesi hakkında cereyan eden müzakere kâfi görüldükten sonra birinci madde tadilen, ikinci ve üçüncü maddeler aynen kabul ve kanunun «İkinci sınıf ihtiyat zâbitanının terfih» şeklinde olan serlevhasının «İkinci sınıf ihtiyat zâbitanına verilecek tahsisat» suretinde tadili kabul olundu. Bâdehu heyeti umumiyesi tâyini esamiyle reye vaz'ı ve öğleden sonra saat birbuçukta içtima edilmek üzere Celse tatil edildi.

İkinci Celse

Öğleden sonra saat ikide Sabri Beyefendinin tahtı Riyasetlerinde küşat ve İkinci sınıf ihtiyat zâbitanına verilecek tahsisat hakkındaki Kanunun 144 reyle kabul edildiği tebliğ olundu. Bâdehu İzale-i Şekavet lâyihai Kanuniyesinin bakıyesi müzakeresine geçildi. Dahiliye En-

cümeninin dördüncü madde olarak tesbit ettiği maddeyle beşinci madde olan altıncı madde aynen kabul ve lâyihai kanuniyenin mütaakıp maddelerinin numaraları ona göre tashih olundu. Badettashih altıncı olan madde aynen, yedinci ve sekizinci maddeler tadilen, dokuzuncu ve onuncu maddeler aynen kabul edildi. Kanunun heyeti umumiyesinin tâyini esamiyle reye vaz'ı hakkında Saruhan Mebusu Vâsıf Bey ile 14 refikinin tahriri üzerine kanun tâyini esamiyle reye konularak 122 reyle kabul olundu. Bundan sonra Mekâtibi askeriye talebesi maâşatına ve ihtiyat zâbit namzetlerine verilecek tahsisat hakkındaki lâyihai kanuniyenin müzakeresine iptidar edildi. Heyeti Umumiyesi hakkındaki müzakere kâfi görüldükten sonra maddelere geçildi. Birinci madde, cereyan eden müzakere neticesinde, nazarı itibara alınan tadilnamelerle birlikte encümene tevdi ve teneffüs için Celse tatil olundu.

Üçüncü Celse

Sabri Beyefendinin Riyasetlerinde küşadedilerek Mekâtibi askeriye talebesine ve ihtiyat zâbit namzetlerine verilecek tahsisat hakkındaki lâyihai kanuniyenin encümeden tadilen gelen birinci maddesi aynen kabul edildiği gibi ikinci, üçüncü, dördüncü, beşinci ve altıncı maddeleri dahi kezalik aynen kabul olundu ve kanunun serlevhasının «Mekâtibi askeriye talebesiyle ihtiyat zâbit namzetlerine verilecek tahsisat Kanunu» şeklinde tashihi tensip ve heyeti umumiyesi tâyini esamiyle reye vaz' edildi. Bâdehu sülûsanı müddeti cezaiyelerini ikmal eden mahkûminin afına ve sair mücrimînin tahfif cezalarına dair olan kanun lâyihası mevzuuba-

his ve müzakere edildi. Cereyan eden müzakere neticesinde lâyihai Kanuniyenin encümendeki diğer Af Kanuniyle tevhibi zımnında encüme-ne havalesi tensibolundu. Mekâtibi askeriye talebesine ve ihtiyat zâbit namzetlerine verilecek tahsisata mütedair olan Kanunun yüzelli-beş reyle kabul edildiği tebliğ ve Adliye Encümeninin Hükümetçe afları talebedilen eşhas hakkındaki mazbatasını müzakere ve kabul olunduktan sonra firarî ve bakayanın affına mütalallik teklifi kanuninin müzakeresine mubaşeret edildi. Heyeti umumiyesi hakkındaki müzakere kâfi görüldükten sonra maddelere geçildi. Birinci maddeyle ikinci madde aynen kabul ve üçüncü madde Karesi Mebusu Vehbi Beyin nazarı itibara alınan tay teklifiyle birlikte encüme tevdi olundu. Teklifi kanuninin dördüncü, beşinci ve altıncı maddeleri aynen ve yedinci maddesi tadilen kabul edildi.

Üçüncü maddenin lüzumu ipkası hakkında encümenden vürudeden esbabı mucibe ret ve maddenin tayyî kabul olundu. Kanunun son iki maddesi de aynen ve heyeti umumiyesi ekseriyetle kabul edilerek Cumartesi günü birbuğukta içtima olunmak üzere celse tatil edildi.

Reis
Ankara
Ali Fuad

Kâtip
Denizli
Haydar Rüşdü

Kâtip
Bolu
Fahri Rifki

REİS — Efendim zabtı sabık hulâsası hakkında bir mütalâa var mı? (Hayır sesleri) Zabtı sabık hulâsası aynen kabul edilmiştir. Evrakı varideyi arz ediyorum.

2. — EVRAKI VARİDE

Lâyihalar

1. — Hâlisüddem Arab atlarının kaydına mahsus olmak üzere silsilename tesisine dair lâyihai kanuniye var; İktisat Encümenine.

2. — Memurîni Mülkiye Mazuliyet Kanuniyle Askerî, Mülki Tekâüt kanunlarının bâzı mevaddının tadiline dair lâyihai kanuniyeyi Kavanin ve Muvazenei Maliye encümenlerine gönderiyoruz.

3. — 22 Şubat 1337 tarihli Tarik Mükellefiyeti Nakdiyesi Kanununa müzeyyel lâyihai Kanuniye, Nafia Encümenine.

4. — Türkiye Bînik Millet Meclisi Hükümetiyle Lehistan Hükümeti arasında Lozan'da münakid Muhadenet, Muhadenamesi ile Ticaret ve İkamet mukavelenamelerinin kabul ve tastikine dair lâyihai Kanuniyeyi Hariciye Encümenine.

5. — Dersaadet'te av tezkereleri rüsumunun döryüz kuruşa ve yerli harîr tohumu kutuları üzerine vaz'edilmekte olan bandrollardan istifa olunan Resmin on misline iblâğına dair lâyihai kanuniye var; Muvazenei Maliye Encümenine.

6. — Nevahi Kanunununun bâzı mahallerde tecrübeten tabiki hakkında lâyihai kanuniye var; Dahiliye Encümenine.

7. — 24 Teşrinievvel 1298 tarihli Ebniye Kanununun 16 ncı maddesinin tadiline dair lâyihai Kanuniye var; Dahiliye Encümenine.

8. — Islah ve teksiri hayvanatı ehliye ile koşu cemiyetlerine, koşu müsabaka ve sergilerine dair lâyihai Kanuniye var; İktisat Encümeninin.

9. — 1316 - 1317 tevellütlü olup da emsalinin silâh altına celbinden evvel şimendifer idarelerine intisabetmiş olanların şimendifer kitaplarında bilmünavebe üçer ay talim ve terbiye görmelerine dair lâyihai Kanuniye var; Müdafaei Milliye Encümenine.

10. — Adliye Vekâletinin 1339 bütçesine zama'm icrasına dair lâyihai Kanuniye var; Muvazenei Maliye Encümenine.

REFİK B. (Konya) — Paşa Hazretleri! Müstaceliyet kararıyla gönderilmesini teklif ediyorum.

REİS — Efendim! Müsaade buyurursanız encümenden geldikten sonra müstaceliyet kararı ver'lsin! Şimdi muvazenei Maliye Encümenine gönderiyoruz.

MUVAZENEİ MALİYE ENCÜMENİ REİSİ FERİD B. (Kütahya) — Efendim! Bu Muvazenei Mal'ye ve Adliye encümenlerinde müzakeresine lüzum görülen bir kanundur. Adliye Encümeniyle Muvazenei Maliye Encümeni müs-

tereken müzakere ederlerse, zannederim; daha iyi olur. Böyle olursa daha suhuletle intacederler. Muvafıksa o tarzda olsun.

REİS — Eğer Heyeti Celile muvafakat ederse bu tarzda Muvazenei Maliye ve Adliye encümenleri müştereken tetkik etmek üzere gönderelim. (Münasip sesleri) Müştereken tetkik etmek üzere Adliye ve Muvazenei Maliye encümenlerine havale ediyoruz.

11. — *Heyeti Temyiziye Merkezinin Eskişehir'e nakline ve teşkilâtının tevsiine dair lâyhâi Kanunîye, Adliye ve Muvazenei Maliye encümenlerine.*

ŞÜKRÜ KAYA B. (Menteşe) — Bunun da müstaceliyet kararıyla gönderilmesini teklif ederim.

REİS — Efendim, müsaade buyurun! Müstaceliyet teklifi, encümenlerden geldikten sonra vâkı olur.

Teklifler

1. — *Konya Mebusu Musa Kâzım Efendi ve rüfekasının, Karaman kasabasına ianeî ahaliye celp ve iş'e olunmakta olan su için muavenet icrasına dair teklifi kanunîsi, Lâyhâ Encümenine.*

2. — *Eskişehir Mebusu Arif Beyin, 1297 - 1317 tevellütlü firar, bakaya, tecavüzü müddet, ademücabet ve nüfusu mektûme hakkında yapılacak muameleyi nâtik 18 Teşrinievvel 1339 tarihli Kanununun birinci maddesinin fıkraî ahîresinin tadili hakkında kanun teklifi (2/202)*

ARİF B. (Eskişehir) — Efendim firarî ve bakaya hakkındaki Kanunun üçüncü maddesi Meclisi Âliniz tarafından tayyedilmişti. Halbuki birinci maddede üçüncü madde ahkâmı aynen kabul buyurulmuştu. Birinci maddede bir fıkra vardır ki, üçüncü maddeye ciheti taallûku hasebiyle arz edeceğim. Bu fıkranın da tayyı icab ediyor. Ufak bir cümledir. Onun için şu tahriri hazırladım. «Ereğli havzai fahmiyesindeki madenlerde bilfiil çalışacak amele hakkındaki 28 Nisan 1335 tarihli Kararname ahkâmı mülga olup ancak hizmeti fiiliyelerini ocakta geçirmiş bulunanlar üçüncü maddede mukarrer ahkâma tabidirler» ve bu madde aynen kabul edilmiştir. Halbuki üçüncü madde tayyedildiğinden bu fıkraya lüzum yoktur. Doğrudan doğruya Ereğli

havzai fahmiyesindeki madenlerde bilfiil çalışacak amele hakkındaki 28 Nisan 1335 tarihli Kararname ahkâmı mülgadır diyeceğiz. (Muvafık sesleri)

REİS — Efendim Müdafaai Milliye Encümeni Mazbata Muharriri Arif Beyin teklifi Perşembe günü çıkarmış olduğumuz Firarî ve bakaya Kanununun üçüncü maddesi tayyedilmiştir, binaenaleyh birinci maddede üçüncü maddeye taallûk eden bir keyfiyet vardır. Bunun bugün müstacelen birinci madde olarak müzakere olunmasıdır. Bunu reyî âlilerine vaz'ediyorum. Kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

BİR MEBUS — Reis Beyefendi, teklifi kanunî kabul edilmiş midir ki, tadil etmek istiyorlar?

REİS — Kanun kabul edilmiştir, fakat bir noktada zühul olmuştur. Onun tashihi için Arif Bey tarafından bu teklifi kanunî verilmiştir.

HAKKI B. (Van) — Zaten tadilden ibarettir. Çabuk bitecektir.

REİS — Efendim! Evrakı varidenin kırasına devam ediyoruz:

Tezkereler

1. — *Fransızlar zamanında, Adana havalişinde müsadere edilen mebalig hakkında olup ruznamenin 19 ncu maddesini teşkil eden tezkerenin müstacelen müzakeresi hakkında İcra Vekilleri Riyasetinden mevрут tezkere (3/86) (Ruznameye)*

REİS — Efendim bugünkü ruznamemizde ilk müzakere edilecek madde Tarik Bedeli Nakdîsi Kanununun tadili hakkındaki lâyhâi kanuniyedir. Fakat demin Firarî ve bakaya Kanununa taallûk eden madde kanuniyenin daha evvel müzakeresi kabul edildiğinden bu tarik bedeli nakdîsi ikinci oluyor. Müsaade ederseniz bu İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresinde mevzuubahsolan lâyhâi kanuniyeyi üçüncü olarak teklif edeceğim. Kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Tahrirler

1. — *Erzurum Mebusu Raif Efendi ve refikinin, ruznamenin dokuzuncu maddesini teşkil eden ve Evkafı Mühlaka fazlalarından alınmakta olan Malî Maktuun ilgasına dair olan kanun*

lâyihasının müstacelen müzakeresi hakkında tahriri.

Riyaseti Celileye

Ruznamei müzakeratin onbeşinci numarasında mukayyet Evkafı Mülhaka fazlalarından alınmakta olan Mali Maktuun ilgasına dair mazbatanın hukuk evkafın âcilen muhafazası lüzumuna binaen müstacelen müzakere edile-

cek mevad meyanına alınmasını teklif eyleriz.

Erzurum
Raif

Urfa
Şeyh Safvet

REİS — Efendim mevzuubahis mazbata ruznamenin dokuzuncu maddesidir. Teklifte, zannederim, üç dört madde daha ileri alınmasını teklif ediyorlar. Bu tahriri kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

3. — SUALLER

1. — *Denizli Mebusu Mazhar Müfid Beyin, maaş alamıyan bâzı mahaller iptidâi mektepler muallimlerinin grev ilân ettiklerine dair Maarif Vekâletinden suali (6/21)*

REİS — Denizli Mebusu Mazhar Müfid Beyin sual tahririne Maarif Vekili şifahî cevap vereceklerdir. Mazhar Müfid Bey burada mı efendim? (Yoktur sesleri).

ALİ RIZA B. (İstanbul) — Burada olmadığı için suali sâkit olur.

REİS — Efendim Mazhar Müfid Bey burada olmadığı için suali sâkit olmuştur. Ruznameye geçiyoruz.

ALİ SÜRURİ Ef. (Karahisarı Şarki) — Cevabın bugün verilmesi mukarrer miydi paşam?

REİS — Evet mukarrerdir. Sualin cevabı bugün verilmesi için yazılmış ve ona göre ruznameye alınmıştır.

5. — MÜZAKERE EDİLEN MADDELER

1. — *Afyon Karahisar Mebusu Ali Beyle Eskişehir Mebusu Arif Beyin, 1297 - 1317 tevellütlü firarî, bakaya, tecavüzü müddet, ademiicabet ve nüfusu mektûme hakkında yapılacak muameleyi nâtik 18 Teşrinievvel 1339 tarihli Kanununun birinci maddesinin fıkrai ahîresinin tadili hakkında kanun teklifi (2/202)*

Riyaseti Celileye

Perşembe günü içtimai umumîde kabul edilen Firarî ve bakaya hakkındaki 18 Teşrinievvel 1339 tarihli Kanunun üçüncü maddesi tayyedilmiş olmasından birinci maddesinin «Ereğli havzai fahmiyesindeki madenlerde bilfiil çalışacak amele hakkındaki 28 Nisan 1335 tarihli Kararname mülga olup aneak hizmeti fiiliyelerini ocakta geçirmiş bulunanlar üçüncü maddede muharrer ahkâmâ tâbidirler» İş bu fıkrai ahîresindeki üçüncü madde ahkâmı elyevm baki olduğundan kanunun tatbikinde yanlışlığa mahal kalmamak üzere zirdeki lâyihamın bugünkü Celsede derhal müzakere edilmesini teklif ederiz.

1297 ilâ 1317 (dâhil) tevellütlü firar, bakaya, tecavüzü müddet, ademiicabet ve nüfusu

maktûme erbabi haklarında yapılacak muameleyi nâtik,

18 Teşrinievvel 1339 tarihli Kanunun birinci maddesinin fıkrai ahîresinin tadilini mutazammın lâyihai kanuniye

Madde 1. — Ereğli havzai fahmiyesindeki madenlerde bilfiil çalışacak amele hakkındaki 28 Nisan 1335 tarihli Kararname ahkâmı mülgadır.

Madde 2. — İş bu kanun tarihi neşrinden meriülîradır.

Madde 3. — İş bu kanunun icrayı ahkâmına Müdafai Milliye ve Maliye Vekilleri memurdur.

Müdafai Milliye
Encümeni Reisi
Karahisarı Sahib
Ali

Mazbata Muharriri
Eskişehir
Mehmed Arif

REİS — Efendim! Bu kanunun Heyeti Umumiyesi hakkında söz istiyen var mı? (Hayır sesleri) Birinci maddeyi aynen reyî âlilerine vaz'ediyorum.

FERİDUN FİKRİ B. (Dersim) — Burada bir itibaren kelimesi eksiktir. İtibaren kelimesi kulağıma gelmedi; eksiktir; zannedirim.

REİS — Birinci madde şöyledir :

1297 - 1317 tevellütlü firar, bakaya, teca-vüzü müddet, adem-i icabet, ve nüfusu mek-tûme erbabı haklarında yapılacak muameleyi nâtık 18 Teşrinievvel 1339 tarihli Kanunun birinci maddesinin fıkrai ahîresinin tadiline dair kanun.

Madde 1. — Ereğli havzai fahmiyesindeki madenlerde bilfil çalışacak amele hakkındaki 28 Nisan 1335 tarihli Kararname ahkâmı mül-gadır.

REİS — Bu madde hakkında söz istiyen var mı? (Hayır sesleri) Bu maddeyi aynen reyi âlilerine vaz'ediyorum. Kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Madde 2. — İşbu kanun tarihi neşrinden meriyülicradır.

REİS — Efendim! Bu maddeye tarihi neş-rinden sonra «İtibaren» kelimesini ilâve ediyorum. Madde şöyle oluyor :

İşbu kanun tarihi neşrinden itibaren meri-yülicradır.

REİS — Madde hakkında söz istiyen var mı? (Hayır sesleri) İkinci maddeyi kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir. Üçüncü maddeye geçiyoruz.

Madde 3. — İşbu kanunun icrayı ahkâmına Müdafaa-i Milliye ve Maliye Vekilleri me-murdur.

ALİ SÜRURİ Ef. (Karahisarı Şarki) — Birinci madde evvelce kabul edilmiş, müza-kere olunmuş.

REİS — Birinci maddede 28 Nisan 1335 ta-rihli Kararname mülğadır.

ALİ SÜRURİ Ef. (Karahisarı Şarki) — Paşam! Şunu arz etmek istiyorum ki bir defa bu nasıl olmuşsa olmuş; bunun mevkii meriyet-ten ref'i bu kanun ile olmaz. O kararnameyi İera Vekilleri Meclise arz eder ve biz kabul eder veya etmeyiz. Şekil budur ve birinci Meclis bu suretle olmasına karar vermiştir. Usul de böyledir. Binaenaleyh İera Vekilleri bunda zühul etmişlerdir. Aslı kararnamedir. Kanun değildir. O kararnameyi Meclis bil-müzakere reddederse zaten mülga olur. Red-dine dair bir kanunun neşrine lüzum yoktur.

REİS — Evet efendim! Fakat arz ettiğim gibi geçen defa Firarî ve bakaya Kanunu-nun üçüncü maddesi tayyedilmiş, halbuki bi-rinci madde nihayetinde «Ereğli havzai fahmi-yesindeki amelelere 3 ncü madde mucibince muamele yapılır» denilmiş, halbuki o madde tayyedilmiştir. Onun tâyini için kararnamenin ilgasının kabulü şarttır ve bu suretle ilga ediyorlar. Binaenaleyh üçüncü maddeyi aynen reyi âlilerine vaz'ediyorum. Kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Şimdi efendim! Kanunun heyeti umumiye-sini reyi âlilerine vaz'ediyorum. Kanunun he-yeti umumiyesini kabul edenler lûtfen el kal-dırsın. Kanunun heyeti umumiyesi kabul edil-miştir.

2. — *Tarik Bedeli Nakdîsi Kanununun birinci ve beşinci maddelerinin tadili hakkında kanun lâyihası (1/44), 14 Cemaziyelâhır 1339 ve 21 Şu-bat 1337 tarihli Tarik Bedeli Nakdîsi Kanu-nunun beşinci maddesinin tadiline dair kanun lâyihası (1/42) ve Tarik bedelâtı nakdiyesinin truk ve meabir inşaat ve imalâtına sarfına dair kanun lâyihası (1/43) ve Dahiliye ve Nafia Müşterek encümenleri mazbataları (1/42)*

B. M. Meclisi Riyaseti Celilesine

Tarik bedelâtı nakdiyesinin mavuzia lehine sarfını temin maksadiyle Nafia Vekâletince tertip ve sabık Büyük Millet Meclisi Nafia ve Maliye encümenlerince tetkik edilen 21 Şubat 1337 tarihli Tarik Bedeli Nakdîsi Kanunu-na müzeyyel kanun lâyihası Nafia Encümeni tarafından da yeniden tetkik olunarak tadilen Heveti Umumiyeye takdim kılınmıştı. 19 9. 1339 tarihinde Meclisi Âlice mevkii müzakereye vaz'olunan işbu muaddel lâyihai kanunivenin ariz ve amik tetkik edilerek esaslî bir şekilde tesbit edilmek üzere Nafia ve Dahiliye encü-menlerinde müştereken müzakeresi mezkûr en-cümenlere havale buyurulmuştu. Her iki en-cümen müştereken içtima ederek tetkikatı lâ-zime ifa ve Nafia ve Dahiliye Vekâletlerinin de fikri alındıktan sonra tadilen ve müşte-reken kabul edilen lâyihai Kanuniye sureti berveçhî âti mütalâamızla arz ve takdim kılınmıştır.

Tarik bedelâtı nakdiyesinin mavuzia lehi-ne sarf edilmesini temin için böyle bir ka-

nuna müşterek encümenimizce de esas itibarıyla lüzum görülmüş, vilâlet ve livaların tarik bedelâtı nakdiyesinin kendi hususi turuk ve meabirinin inşaatıyla hüsnümühafaza ve tairirlerine sarf olunması tensip kılınarak birinci madde aynen ipka edilmiştir.

İşbu kanunun neşrinden sonra dahi tarik bedelâtı nakdiyesini mavuzia lehine sarf edenlerin mesuliyeti de münasip görülerek, ikinci maddenin ilk fıkrası kabul edilmiştir.

Yalnız idarei hususiyelerin umuru nafia varidatının kâmilen mavuzia lehine sarfı halinde idarei hususiye bütçelerinde karşılığı olmıyan umuru hayriye, sıhhiye, baytariye, sınaiye ve ziraiye gibi masarifi zaruriyenin ne suretle temin olunabileceği câi mülâhaza görülmüş ve bu bapta bir fikir hâsıl edilebilmek üzere Dahiliye Vekâletinden idarei hususiyelerin 1339 senesi bütçeleri celbedilerek ve memuru mahsusundan da izahatı lâzımei kâfiye alınarak bir muvazene yapılmıştır.

Ardahan, Çatalca, Dersim, Siverek, Bitlis, Gene, Lâzistan, Muş, Van livalarının bütçeleri henüz gelmemiş ise de bu livalar varidatı şavamı ehemmiyet olmadığı ve maksat da bir fikir almaktan ibaret bulunduğu için mevcut bütçelerin tetkikiyle iktifa edilmiştir. Tetkikata nazaran :

Umuru Maarif

	Lira
Varidat	5 793 289
Masarifat	5 459 421
Bakiye kalan	333 868

Umuru Nafia

	Lira
Varidat	2 835 529
Masarifat	2 438 697
Bakiye kalan	396 832

2 837 999 lira varidatı muhtelif :

(Temettü, müsakkafat, ağnamdan ve harelardan hissei vilâyat, zepihiye rüsumu, ruhsatiye resmi ve şirketler hâsılatı; müessesat hâsılatı, satılacak olan emlak, eşya bedeli, muayenei sıhhiye ücreti, matbaa varidatı, istirdadat, pazar, panayır ve müruriye resmi, iskele varidatı, âşar hissei menfii gibi)

Vilâyat ve livaların sair masarifatı :

Lira

454 697	İdarei hususiye (Meclisi Umumi ve encümen muhassasatiyle muhasebei hususiye müdür, memurlar maaş ve hareirah ve kırtasiye ve saire)
1 803 622	Umuru sıhhiye, harbiye, sınaiye ve ziraiye ve baytariye
2 607 744	Masarifi muhtelif (Ziraat Bankasına ait âşar hissei menafii, yüzde bir aidatı tahsiliye, masarifi muhakeme, reddiyat, emlak ve akaar masrafı, masarifi gayrimelhuza, tahsisatı fevkalâde)

4 866 063 Yekûn

Bu bütçe hulâsalarından müsteban buyuru-lacağı veçhile umuru maarif ve nafia varidatı kâmilen tahsil olunurlarsa masraflarına kâfi gelmektedir. Buna nazaran nafiaya ait varidatın yalnız maarife sarf edildiği hakkındaki zanlarda maarif varidatının kendi masrafına kâfi gelmesine göre doğru olmamak iktiza eder. Ancak maarif varidatı meyânında tedrisatı iptidaiye vergisi olarak 2 629 082 lira vardır. Ahalinin fakir olmasından ekser yerlerde bu verginin kâmil tahsil edilemediği cihetle muallimlerin maşsız kalmaması için tarik bedelâtı nakdiyesinin maarif umuruna da verildiği anlaşılmaktadır. Bundan başka nafia ve maarif varidatları tamamen mavuzia lehine sarf edilseler dahi vilâyet ve livaların varidatı muhtelifesi yekûnunun 4 886 063 liradan ibaret masarifata tekabül edememesi hasebiyle karşılıksız masarifata da maarif ve nafia vâridatından iştiraki zarurî kılmaktadır. Vilâyat idarei hususiyelerinin umuru nafia ve maarif vâridatiyle vâridatı muhtelifesi yekûnu 11 466 817 liradır.

Umuru nafia ve maarif masarifatıyla vilâyet ve livaların sair masarifatı yekûnu da 12 milyon 764 bin 181 liradan ibaret olduğuna göre açık miktarı 1 297 364 liradır. Bu açık miktarı varidat ve masarifat tahakkukatının kâmil tahsil ve sarf edildiğine göredir. Tedrisatı iptidaiye vergisi ve bakaya gibi tamamen tahsili şüpheli olan varidatın noksan tahsili halinde açığın te-zayüdü de tabiidir. İdarei hususiye bütçelerinin bu vaziyetine göre nafia varidatından da karşı-

İksız olan vilâyet ve livaların masarifatı saire-sine iştiraki zarurî olacağına göre derececi iştirakin tesbiti ciheti düşünölmüştür. Çünkü bu cihet tesbit edilmedikçe ilk teklifi kanunîye merbut cetvelin mütalâasından da istidlâl olunacağı veçhile hususî bütçeler açığının kısmı küllisinin nafia varidatıyla kapatıldığı istidlâl edilmekte ve Nafia Vekâletinin ve umumun şikâyatı bunu teyid etmektedir.

Evvelâ hususî bütçelerin açıklarının umumî bütçeden kapanması ciheti teemmül edilmiştir. Umumî bütçemizin ademimüsaades'ine ve bu esas kabul edilirse bile meclisi umumîlerin buna iğtiraren her sene matalipte bulunmaları ihtimaline binaen bu cihet münasip görölmemiştir. Umuru nafia ve maarife olduğu gibi diğer masarifata da karşılık bulunduğu takdirde nafia varidatının tamamen mahalline sarfının temin olunmuş olacağı tabii görölmüş ise de keyfiyet encümenimizin salâhiyeti haricinde addedilmiştir ve kabul edilse de hayli zamana mütevakkıf bulunmuştur. Memleketimizin yollara olan ihtiyacı malûm ve iktisadiyatımızın yükselebilmesi de yollara mütevakkıf olduğu cihetle idarei hususiye bütçelerindeki açıktan birçoğunun nafia varidatıyla kapatılmasını menî' için derececi iştiraki mu'bin bir nisbet kabulü münasip görölmüştür. Bu nisbet, âzamî yüzde yirmibeş olarak kabul edilmiş ve ikinci maddenin fıkraî ahîresi buna ve mülâhazatı anıfeye göre tadil edilmiştir. Bu halde idarei hususiyenin sair varidatının tamamen tahsiline ve bütçe açığını kapatabilmek için de lüzumsuz masarifatı tenkîsa sevk edilmiş olur kanaatindeyiz.

İdarei hususiye bütçesinde nafia vâridatından masarifatı umumiyeye ne nisbette iştirak edileceği tâyin edildiğine göre Nafia Encümeninin muaddel kanun lâyihasındaki üçüncü maddesine de lüzum görölmüyerek tayyedilmiş ve dördüncü madde üçüncü madde olarak kabul edilmiştir. Mahallerinin beşer senelik programları Nafia Vekâletince bir defa tetkik olunacağı cihetle inşaat esnasında zaman ziyatı hakkında serd olunan mahzurlar vârit görölememektedir. Hassaten memleketimizin yollarının iktisadi münasebata göre ahenktar ve fennî surette ehemmi mühimmine tercihan yapılabilmesi için bu maddenin aynen kabulü münasip görölmek üzere beşinci madde dördüncü madde yapılmıştır. Bu mu-

addel madde Dahiliye Vekâletinin en ziyade müdafaa ettiği bir madde olup 21 Şubat 1337 tarihli Tarik Bedeli Nakdîsi Kanununun beşinci madesini tadil etmektedir. Mezkûr madde mucibince tahsilât karye ve mahalle heyeti ihtiyariyelerine tevdi edilmişse de tecaribe nazaran bu cihet mahzurlu görölmektedir. Çünkü mahalle ve karye muhtar ve heyeti ihtiyariyeleri ekseriyetle okur - yazar, vazifelerinin ehemmiyetini müdrîk olmadıklarından tarik bedelâtı nakdiyesini vakit ve zamaniyle ve tamamen tahsil ve mahalline teslim edememektedir. Nafia Encümeninin teklifi kanunîsinin beşinci maddesinde maliye tahsildarları tarik bedelâtı nakdiyesinin tahsiliyle de tavzif edilmiştir. Gerçi Tedrisatı İptidaiye Kararnamesinin tadiline dair olan Kanunun sekizinci maddesi mucibince idarei hususiyeler maarif varidatını tahsil için hususî tahsildarlar tâyin etmiş olduklarından aynı tahsildarlara yine idarei hususiyelere ait nafia varidatını da tahsil ettirmek mümkünse de varidatı kâfi olmıyan livalarda maliye tahsildarlarının daha az ücreti tahsiliyle istihdamı da göröldüğünden dördüncü madde bu esaslara göre tadil ve kabul edilmiştir.

Sabık 6 ncı madde 5 ncı madde yapılmıştır. Umuru nafia varidatından masarifi tahsiliye olarak yüzde beşten fazla para verilmemesi esası muvafık görölmek üzere 5 ncı maddede buna göre tesbit edilmiştir.

Sabık yebinci madde altıncı madde ve sekizinci madde yedinci madde yapılmıştır.

Bu muaddel kanun lâyihası ile nafia varidatının yüzde yetmiş beşinin umuru nafiaya tahsisi imkân hâsıl olacağından lieelilmüzakere Heyeti Umumiyeye arz edilmek üzere takdim kılınır efendim.

21 Şubat 1337 Tarik Bedeli Nakdîsi Kanununa müzeyyel kanun lâyihası

MADDE 1. — Vilâyet ve livaların tarik bedelâtı kendi hususi turuk ve meabirinin inşaatıyla hüsnümühafaza ve tamirlerine sarf olunur.

Madde 2. — Tarik bedelâtını birinci maddede zikrolunan mevzia lehin hilâfına sarf edenler veya sarf edilmesine müsaade edenler şahsan veya malen mesuldürler, Ancak idarei

hususiyeye bütçelerinin meclisi umumî ve encümeni daimî âzaları yevmiyesi ve memurîn maaşısı ve müteferrika ve kırtasiyeyle idarei hususiyeye bütçelerinde karşılığı bulunmayan umuru sıhhiye, hayriye, snaiye, baytariye ve ziraiye gibi masarifi zaruriyelerine bütçedeki nafia varidatından âzamî yüzde yirmibeşi tecavüz etmemek üzere bir hisse ayrılır.

Madde 3. — Vilâyet ve livaların yolları arasında memleketin menafii umumiyesi noktai nazarından münasebet ve rabıta bulunmak ve yol güzergâhlarını ve inşatını usul ve şeraiti fenniyeğe tevfiğ eylemek için her vilâyet ve livanın turuk ve meabir inşatı idarei vilâyet kararnamesinin 78 ne maddesine müzeyyel 3 Nisan 1330 tarihli fıkârat mucibince mahallerince ihzar edilecek beşer senelik programlar dairesinde cereyan edecektir. Mahallerinin âzamî bir sene zarfında vücuda getirecekleri beşer senelik programlar Nafia Vekaletine gönderilip oraca bittetik itiraz ve şikâyetler nazara alınarak tadil ve tastik kılındıktan sonra kesbi katiyet eder ve tatbik olunur.

Madde 4. — Tarik Bedelâtı, Tedrisatı İptidaiye Kararnamesinin tadiline dair olan kanunun sekizinci maddesi mucibince tâyin edilmiş bulunan idarei hususiyeye tahsildarları ve idarei hususiyeye tahsildarları olmayan mahallerde maliye tahsildarları marifetiyle tahsil olunur. Tahsil edilen mebalîğ Ziraat bankalarına ve Ziraat Bankası olmayan mahallerde mal sandıklarına tevdi ve maruzca lehine sarf edilmek üzere hıfzolunur.

Madde 5. — Umuru nafia varidatından ve rilecek masarifi tahsiliye yüzde beşi tecavüz edemez.

Madde 6. — İş bu kanun tarihi neşrinden itibaren meriyülieradır.

Madde 7. — İş bu kanunun ierayı ahkâmına Dâhiliye, Nafia, Maliye, İktisat Vekilleri memurdur.

Dâhiliye ve Nafia	Dâhiliye ve Nafia
Müşterek Encümen Reisi	Müşterek Encümen
Canik	Mazbata Muharriri
	Kastamonu
	Hâlid
Kâtip	Nafia
Karesi	Âza
Ali Şuurî	İzmit
	Süreyya

Nafia	Nafia
Âza	Âza
Ertuğrul	Edirne
Dr. Fikret	Hüseyn Rifki
Nafia	Nafia
Âza	Âza
Konya	Izmit
Mustafa	Ibrahim
Nafia	Dâhiliye
Âza	Âza
Malatya	Kângırı
Mahmud Nedim	Mustafa Abdülhalik
Dâhiliye	Dâhiliye
Âza	Âza
Çataca	Karahisarı Sahib
Şakir	İzzet Ulvi
Dâhiliye	Dâhiliye
Âza	Âza
Canik	Niğde
Süleyman Necmi	Galib
	Dâhiliye
	Âza
	Kütahya
	Cevdet

REİS — Efendim kanunun Heyeti Umumiyesi hakkında söz istiyen var mı?

VEHBI B. (Karesi) — Bendeniz söz istiyorum.

REİS — Vehbi Bey buyurunuz.

VEHBI B. (Karasi) — Efendim bendeniz yine sabık noktai nazarımı arz edeceğim. Bu kanun yıkık bir binaya yama vurmaktan ibarettir ve o yama da tersine.. Yıkılacak yere destek vuracak yerde, yıkılmıyacak tarafına destek vurmaktan ibarettir. Biz idarei mahalliyelerin ve elinizdeki Teşkilâtı Esasiye Kanunu mucibince şûraların salâhiyet ve vazifelerini tâyin ve tesbit etmek icabederken mevcut kanunları, karar-nameleri ve onların gösterdikleri salâhiyetleri ve saireyi takyit ve ihlâl ediyoruz. Bu kanun dolayısıyla iki nokta, nazarı dikkate alınmak lâzımgelir. Birisi esas itibariyle tahsisi varidat doğru mudur? Bunun esasını kabul etmekle Meclisi Âli ihtimal ki, tahsisa taraftar olmuştur. Meclisi umumilerin veyahut asıl tâbiriyle vilâyet şûralarının salâhiyetlerinin bir kısmını veyahut vazifelerinden birini böyle ele alıp da diğerlerini mühmel bırakmak bu Meclis için doğru mudur,

değil midir? Bendeniz birinci şıkkı mevzuubahsetmiyeceğim. Uzun gidecek. İkinci şık halledilirse esasen bundan sonra birinci şık mevzuubahsolmak icabeder. O da vilâyet şûralarının vazaifini tanzim ve tesbit etmeden ellerinde mevcut bir bütçeyi ve mevcut bir usulü kökünden, tam belkemiğinden böyle parçalamak doğru mudur, değil midir? Bu katiyen doğru değildir. Efendiler! Meclisi umuminin elinde bir bütçe vardır. O bütçenin bir masraf kısmı, bir de varidat kısmı var. Varidat kısmında maarif hissei ianesi, âşar hissei ianesi ve musakkafatdan ve âşardan sonra tedrisatı iptidaiye vergisi, halkın meydana getirdiği maarif komisyonlarından müdevver varidat, sonra ufak küsuratı munzamıma var. Buna mukabil burada sayıyor. Maarif varidatı var, almıyor. Yol parası da yola hasrediliyor. Kalıyor geride umuru sıhhiye, hayriye... Umuru hayriye geniştir. Darüleytam; darülaceze ve hastane ve saire var. Umuru sımaiye içinde de sanayi mektepleri, tamirhaneler, umuru baytariye ve ziraiye, çiftlik mektepleri ve nümune tarlaları ve saire var. Bunların karşılığı olmadığı gibi şimdiye kadar hep maarif varidatıyla yol parasına yükleniyorlardı. Halkın ve memleketin en çok muhtacolduğu yol olduğu için yol parasının başka cihete sarfına tahammül edilmiyor. Meclisi Âli de bu zihniyette. Derhal yol parasını yola tahsis etmeye taraftar oluyor. Bu gayet doğru bir şeydir.

Fakat bunu kabul ettiğimiz zaman şu saydığımız bütün hizmetler olduğu gibi kalıyor ve buna mukabil bu seneki bütçeye veyahut bu senenin bütçelerine veyahut vasatıye nazaran açığı şu kadar bin lira tutuyor ve bunun yüzde yirmibeşi yol parası ve yüzde onbeşi maarif hissesi denecek olursa meselenin temin edileceğine kaani olunuyor ve bu kanun lâyihası tekrar elimize getiriliyor. Bu demektir ki, badema idarei mahalliyeler ziraatin terakkisi için çalışmıyacaktır. Bugünkü olduğu yerlerde sayacaklar. Sıhhiye teşkilâtı için bir şey yapmıyacaklar; hepsi olduğu yerde sayacak, ileri gitmiyecektir. Bunun için yol parasının yola sarfı icabediyorsa -ki, herkes ona taraftardır- memleket bunu arzu ediyor. Kabul etmek lâzımgeliyorsa bunu kabul edelim. Fakat diğer kanunu böyle yıkmalıyım. İdareyi yıkmalıyım. Buna karşılık bulalım. Sıhhiye kısmına, ziraat

kısmına, sanayi kısmına, baytarî kısmına, umumî bütçeden mi varidat ayıracağız, yoksa diğer varidattan mı alennispe vereceğiz veyahut varidat da aynı suretle sıyanet mi edeceğiz? Meselâ maarifin masrafını da sıyanet etmiş olacağız. Bunları uzunuzadıya düşünüp buraya böyle bir kanun ile gelmek lâzımgelirdi. Yoksa bir tarafı yıkarak diğer tarafını yapmak doğru değildir. Fakat memleketin idaresini düşünmeye mecbur olan Meclisi Âlinizin nazarı dikkatine, vazifei vicdaniyemi ifa etmiş olmak için arz edeyim: Bu kanun tehîr edilmelidir. Şûra kanuniyle beraber gelmeli veyahut bu lâyiha idarei mahalliye, idarei hususiyeler faslında lâzımgelen tadilât yapılarak getirilmeli, zararı yok; fakat itham edilerek getirilmeli. Lâkin memleketi idare edecek heyetin idaresini teşvik etmemelidir. (Doğru sesleri)

ŞEYH SAFVET Ef. (Urfa) — Efendim bendeniz de Vehbi Bey arkadaşımızın mütalâasına iştirak ediyorum. Malûmuâlinizdir ki, memleketimiz, umumî ilim ve irfanımızın ve iktisadiyatımızın inkişafına son derece muhtaçtır. Halbuki ilim ve irfanın umumîleşmesi, iktisadiyatımızın inkişafı, varidatı umumiyemizin tezayüdüne mütevakkıftır. Varidatı umumiyenin tezayüdünde bilhassa âmîl olacak şey ise yollardır. Bunun ikisi birbirine tevakkuf ediyor. Para olmayınca yollarımız yapılmıyacık, yollarımız yapılmayınca iktisadiyatımız inkişaf etmiyecektir. Eğer tarik bedeli nakdîsi namına senelerden beri alınmış olan paralar doğrudan doğruya mavuzia lehine sarf edilmiş olsaydı hakikaten bugün iktisadiyatımız üzerinde birinci derecede âmîl olan yollara karşı olan ihtiyacımız kalmıyacaktı. İşte bu tarik bedeli nakdîsinin mavuzia leyhine sarf olunmayıp da diğer kısımlara sarf olunması yüzünden yolsuz bulunuyoruz. Halbuki Dahiliye ve Nafia encümenlerinin mütalâalarında nafia paralarının ve diğer varidatı mahalliye-nin halkın zaruretinden dolayı tamamıyla tahsil edilemediği için bizzarure nafia paralarından diğer kısımlara sarf ediliyor deniliyor ve buna da çare olmak üzere bedeli nakdî varidatından yüzde yirmi beşi tedrisatı iptidaiye vergisine verilmesi teklif ediliyor. Halbuki paranın tahsil edilememesi yalnız halkın fakırdan dolayı değildir. Biraz da halkın ahvali ruhi-

yesini nazarı dikkate almak lâzımgelir. Yolları yapılmak üzere halktan alınan paralar başka yerlere sarf edilerek yollarının yapılmaması halkın ruhunda bir yeis bırakıyor. Binaenaleyh halk bu parayı vermemek istiyor. İşte bu paraların tamamıyla tahsil edilememesi halkın yeisinden ileri geliyor. Eğer biz tarik bedeli nakdîsinin yüzde yirmi beşi maarife verilecek, yüzde yetmiş beşi yollara sarf edilecek dersek ve yine tarik bedeli nakdîsi namına bu para halktan tahsil edilecek olursa mavuzia lehine sarf edilemeyeceğini daha ziyade hissedecekleri için halka yine bir yeis gelecektir ve paralar tahsil edilemeyecektir ve bu hal böyle gidecektir. Bunun en iyi çaresi mademki tedrisatı iptidaiye için tarik bedeli nakdîsinden para almak icabediyor, bir hisse tefrik edilmek icabediyor; doğrudan doğruya tarik bedeli nakdîsinden tenzilât icra edilsin. Yüzde yirmi beş nisbetinde Tedrisat Vergisine tahvil edilsin. Yani para her hangi mahalle sarf edilecekse doğrudan doğruya o nam için alınsın. Eğer böyle başka nam ile alınır da başka bir mahalle sarf edilirse halkın yeisi zâil olmaz ve bu keşmekeş de böyle devam eder. Binaenaleyh bendeniz de Vehbi Bey arkadaşımızın mütalâasına iştirak ediyorum.

ZEKİ B. (Gümüşane) — Muhterem arkadaşlarım lâyihai kanuniyenin heyeti umumiyesine yukardan aşağıya atfı nazar ettiğimizde göreceğiz ki, ikinci maddede muharrer mevaddın Vehbi Bey biraderimizin pek güzel teşrih buydukları gibi hiçbir ciheti tatbikiyesi yoktur. Bugün idarei hususiyenin başlıca varidatını teşkil eden varidat, maarif parasıyla tarik bedelâtıdır. Pekâlâ! Biz bunların birisini alıp da muhtassâ olan mahalle sarf ettiğimiz takdirde acaba diğer aksamı bundan müteessir olmaz mı? O halde yarın Maarif Vekili Beyefendi de maarifi iptidaiye vergisi de maarife sarf olunsun dediği takdirde ikinci maddede olan sıhhiye, sımaiye, baytariye ve ziraiye gibi olan şubatın ne gibi paraları vardır ve bunlara ne gibi paralardan vereceksiniz? Eğer buna Hazinece, Heyeti Umumiye itibarıyla bir para tefrik ediliyorsa ve Maliye Vekili param vardır, ben bu parayı veririm derse müzakere edilecek hiçbir şey yoktur. Tarik bedelâtını doğrudan doğruya oraya verdiğimiz zaman bunun hiçbir ciheti tatbikiyesi kalmaz. Hem de idarei

Vilâyat Kanununa hürmetsizlik etmiş oluruz. Zira biz idarei hususiye meclisi umumî âzalarına bir salâhiyet vermişizdir. Memleketin nefine hadim olacak bütün mevaddı onlar ya-kın olan gözleriyle iyi görürler ve anlarlar ve daha iyi kavrarlar ve memleketin ihtiyacatına göre yapmış oldukları bütçeyi aid oldukları vekâletlere gönderirler ve zannedersem de öyle oluyor. Lâkin biz uzaktan uzağa, emir verir gibi «Efendi! Öyle yapma, bu parayı buraya ver!» Dediğimiz takdirde zannederim ki, onların hürriyetlerine de ufak ve nîm bir taarruz çıkar. Çünkü bu salâhiyeti onlara tevdi etmişizdir ve daima böyle bir merkezîyet usulünü elimize alırsak ve merkezden daima onları sıkarsak hiç iyi iş göremeyiz. İçinizde mütaakıp surette vekilliklerde, valiliklerde bulunmuş muhterem arkadaşlarımız vardır. Onlardan çok rica ederim ki, bu kanunu bu suretle kabul ettiğimiz takdirde bunun ciheti tatbikiyesi var mıdır, yok mudur? Bendeniz olduğunı görmüyorum. Sonra efendim! Birçok hususî müesseseler vardır. İdarei mahalliyeler birçok hususî müesseseler vücuda getirmişlerdir. Sonra sanayi mektepleri açmışlardır. Bunlara başka yerden para alıp verebilmek kabiliyeti yoktur. Bunun için çok rica ediyorum; bu kanunun ciheti tatbikiyesi olmadığı için encümene hava'le edelim. Bunu bize kabul edilebilecek kabili tatbik bir şekilde getirsin. Alehusus ikinci maddesinin kabulüne taraftar değilim. Reddi taraftarıyım.

MAARİF VEKİLİ İSMAİL SAFA B. (Adana) — Efendiler uzun senelerden beri devam eden idareden bittecrübe anladık ki birçok hususatı merkezden görmek imkânsızdır. Memleketin maarifi gibi, yolu gibi, ziraa-ti gibi birtakım hususatı mahallerine terk etmek lâzımdır. Mazinin ve tecrübenin bize verdiği bu kanaatler üzerine memleketimiz dâhilinde idarei hususiye teşkilâtı yaptık. Fakat bu teşkilâtı yaptıktan sonra idarei hususiyelere bahşettiğimiz bu salâhiyeti felce uğratmamak için ne mümkünse merkezce bunu yapmışızdır. Bir zamanlar idarei hususiyelere birçok varidat vermişizdir. Aşardan hisse alacaksınız; ağnamdan şunu alacaksınız; bunu alacaksınız diye birtakım varidat göstermişizdir. Fakat efendiler! Varidat vermekle beraber diğer taraf-

tan bunları maliye tahsil edecektir diye bir kayıt yaptık. Yani idarei hususiyeler kendilerine aidolan varidatı doğrudan doğruya tahsil ve cibayet etmek kudretinden mahrum kaldı. İdarei hususiyelerin varidatı maliye emriyle maliye kanalından geçmek suretiyle tahsil oluyordu. Maliyemiz de ilâ Maşallah açıktan, borçtan kurtulamıyan idarei hususiyenin bu varidatına vaziyed etti. Bu veçhile idarei hususiyeler kendilerinin vaziafini yapamıyacak bir hale geliyor. İdareyi hususiyenin memurları, muallimleri kusuru doğrudan doğruya idarei hususiyede görerek feryadetmeye başladılar: Bizi bu idarei hususiyeden kurtarın. Halbuki kusur, idarei hususiye de değildi. Kusur maliyenin, idarei hususiyenin varidatına elini uzatmasındaydı. Son zamanlarda Meclisi Âliniz hastalığın bu kısmını anlamıştı. Binaenaleyh idarei hususiyenin varidatının bir kısmını olsun maliyenin elinden kurtarmak için bir kanun çıkardı ve idarei hususiyeler az - çok kendilerine tevdi edilen vaziafi yapacak bir hale geldi ve az - çok bir kudret peyda etti. Fakat bugün görüyorum; yine idarei hususiyeleri büsbütün öldürmek için başka türlü bir vaziyed alınıyor. Yani biz idarei hususiyeyi burada bir kanunla şu varidatı şuraya sarf edeceksin, bu varidatı buraya sarf edeceksin diye kendilerini müşkül bir vaziyete sokuyoruz. Efendiler! Memleketimizde bir Halk Hükümeti kurmak istiyoruz. Halk Hükümeti kurmak için bunun bütün mümessillerini baştanbaşa değiştirmek lâzımdır ve bunu memleketin uzak köşelerine kadar isal etmek lâzımdır. Yoksa böyle merkeze halkçıları toplamak, ümidedilen şeyi meydana getiremez. Onun için memleketin her noktasında harekete mecburuz. Kabiliyetli ve işliyebilir birtakım makinalara ihtiyaç mecburiyeti vardır. Bu makinayı kurmak için buradan kanunlar vaz'etmek, idarei hususiyelerin hareketini birtakım kuyut ve şürûta bağlamak, bu makinaları felce uğratmak demektir.

ZEKİ B. (Gümüşane) — Biz buradan görmek istiyoruz.

MAARİF VEKİLİ İSMAİL SAFA B. (Devamla) — Sonra efendiler! Eğer bu kanun çıkarsa, yol varidatını yola tahsis ettik diye bu kanunu çıkarırsak maarif varidatını da maarife tahsis için diğer bir kanunun çıkması tabia-

tiyle lâzımdır. Demek oluyor ki, idarei hususiyeler yol varidatını yola, maarif varidatını mekteplere sarf edecek diye bir kanun çıkaracağız. O halde idarei hususiyeleri lâğvetmek daha hayırlı olur. Memleketin her tarafından mümessil diye topladığımız ve Mecliste dahi en yüksek salâhiyeti haiz olanlara bu hakkı bırakmayıp da «şunu şuraya, bunu buraya sarf edeceksiniz» dersek o heyetin ne salâhiyeti ve ne de mânası kalır.

Efendiler! Bendenize idarei hususiyeleri çahşabilecek bir hale getirebilmek için şeraitini artırmak lâzımdır. Yoksa böyle elini kolunu bağhıyacak kanunlar değil, elini kolunu açacak kanunlar yapmalıdır.

Efendiler! İdarei hususiyelere birçok vaziaif verildiği halde onlar on para tarh etmek hakkına malik değildirler. Bu bapta birkaç misal arz edeyim. Adana İdarei Hususiyesi mektepler için bir menba' buluyor. Pamuğun okkasına bilmem kaç kuruş koymak istiyor. Bununla da senede yüz yirmi bin lira varidat temin ediyor. Hiçbir tarafa dokunmaksızın alabileceği bu varidattan merkez, onu men ve mahrum ediyor veya her hangi bir yere böyle bir rüsum koymak istiyor, merkez razı olmuyor. Diğer bir yerde pirince bir vergi koymak istiyor, bu da menediliyor. Bu suretle eli kolu bağlanıyor. (Tamamiyle idarei hususiyelere verilmelidir sadası) Evet idarei hususiyelere salâhiyet verilmelidir, kâr ve zararı mahalline munhasır olmak üzere istediğini yapabilmelidir ve bunu vermezsek idarei hususiyelerden beklediğimiz feyzi ve neticeyi göremeyiz. Binaenaleyh yapacağımız iş, idarei hususiyelerin salâhiyetini artırmaktır. Onların salâhiyetlerini tahdideden kayıtları kaldırmaktır. Yoksa böyle elini kolunu bağlamak değildir. Bendeniz bu kanunun reddini teklif ederim. Çünkü katiyen muvafık değildir.

MUHTAR B. (Trabzon) — Arkadaşlar! Tarik bedelâtının yola sarf olunmasına dair geçenlerde buraya gelen kanun, encüme iade olundu. Bu encümende yeniden tetkik olunarak tarik bedelâtının ancak yüzde yirmibeşinin başka hidemata sarf edilebileceğine dair bir kayıtle yine Heyeti Umumiye geldi. Arkadaşlardan birkaç zat ve bilhassa Maarif Vekili Muhterem Beyefendi ki, Hükümetten kendi imzasıyla gelen bu kanuna itiraz ettiği gibi bütün teşkilâta da iti-

raz etti. Yani Hükümeti merkeziyede böyle olur, şöyle olur dedi. Esasen o Maarif Vekili bundan birkaç ay evvel bir Tahsili iptidai Kanunu çıkardı ve bu yalnız maarife mahsustur diye o para için de munhasıran maarife mahsustur kaydını koydurdu. Bunu yaptıktan sonra şimdi tarik bedeli ve ismi de yol parası olduğu halde idare memuru onun tarik inşasına sarf etmiyor. Bir kilometre yol yapılmıyor. Bir eser vücuda getirmek için mutlaka bir mektep yapmak istiyor. Falan vali, filân memur iş gördü denilmek ve eser bırakmak için hemen bu paralarla bir mektep yapılıyor.

RAGIP B. (Kütahya) — Yaparlarsa çok teşekkür ederiz. Fakat onu da yapan yok.

MUHTAR B. (Devamla) — Lûtfediniz efendim! Ben herkesi dinledim. Siz de beni dinlemeye mecbursunuz. Şimdi tahsis meselesi mutlaka burada olmasın. Bu kayıt idarei hususiyeleri taziyik eder. Bu kanunun esası idarei hususiyeyi takyidediyor. Tarik bedelâtı denince zaten sarf edenleri takyidetmişti, idarei hususiyeler nasıl ki, fındık ve pamuk mahsulüne bir para zammediyorsa şimdi de böyle bir kayıtla bağlamak muvafık değildir. Mahhalli sarfı muayyen olan ve cibayet olunan bu paranın hususî bir mahalle sarfı vardır. İdarei hususiyeler serbesttir diye büsbütün kendi tarlalarına sarf eder gibi bir şey çıkar. Çünkü kanunen bu paranın adı üzerindedir. Efendiler! Bu yol parasını Müşterek Encümen tetkik etti ve bu tarik bedelâtından bir miktarının encümeni vilâyet ve sairece masarifat ve kâtiplerin ücretine karşılık olmak üzere bırakılıp mütebakisinin munhasıran yola sarfına karar verdi. Yani yüzde yirmibeşini bu suretle tefrik edip mütebakisini yola hasretti. Efendiler! Bu para ne için tahsil olunuyor? Filhakika maarif hakkında bu kürsüden bir söz söylenilirse o söz söyliyeni gazeteciler tefe koyarlar ve gazetelerine geçirirler. Fakat buna rağmen ben deniz alenî olarak şu kürsüden diyorum ki, bu memlekette umuru nafia katiyen yapılamıyor. Teşebbüsü şahsî ile umuru nafia meydana gelmemiş, ama maarif umuru az - çok temin edilebilir. Görülüyor ki az - çok serveti olanlar, memleketlerinde maarife hizmet etmişlerdir. Lâkin kimsenin bir karış yol yaptığı yoktur. Var mıdır? (Çok, çok sadaları) Belki kendi tarlasına yapmıştır. (Gürültü, devam sadaları) Halbuki

umuru nafia ile memleketin her kısmı alâkadardır. Yol yaparsak hem maarifimizi hem de iktisadiyatımızı yükseltiriz. İktisadiyat yükselirse ahalinin refahı artar. Refahı arttığında mutlaka maarife mütaallik hidamati isteyerek yapar. Zira çocuğunun cahil kalmasını istemez. Lâkin ekmeği olmazsa zaten okumaya vakti olmaz. Memleketi yolsuz bırakmaya herkes nasıl kail oluyor? Ben hayret ediyorum. Yolsuz kalmaya kail olan eğer Maarif Vekili Muhteremi de olursa bu, büsbütün ağrebi garaipten olur. Onun için bu adı üzerinde olan tarik bedelâtı nakdiyesinin - bu tahsisi varidat meselesi değildir, kanunda zaten bu paranın adı yol parasıdır. - başka türlü sarfına imkân olamaz. Biz, yeni bir şey yapmıyoruz ki, suiistimal oluyor. Bu suiistimalin önünü almak için takyidediyoruz ve bu paranın yine rub'unu başkalarına veriyoruz. Mütebakisi munhasıran yol inşasına sarf olunacaktır diyoruz. Bunda idarei hususiyelerin salâhiyetini tahdit gibi bir mesele de olamaz. Çünkü bu para, yol parası olarak tahsil olunuyor ve oraya sarf edilecektir diyoruz. Yoksa onun işine müdahale etmiyoruz. Bu, ne kanuna ve ne de teşkilâta muhaliftir ve ne de engel olur. Bilâkis memlekette bir kaç kilometre yol yapılır ve bu yolun yapılması için bundan başka bir çare yoktur. Zaten her ne zaman ne olursa hemen nafiaya olur. Yollarımız yoktur. Yollar herbat bir haldedir. deyip dururuz. Fakat tahsisat meselesi gelince de vur abahya, vur Nafianın parasına. Efendiler. Avrupa'da bir iki memleket müstesna olmak üzere Nafia bütçesi diğer bütün bütçelerden daha yüksektir. Hattâ harbiye bütçesinden bile yüksektir. Fakat bizde Nafia bütçesi âdeta bir müdüriyet bütçesinden daha aşağıdır. Şimdi Nafianın parasını alıp başka yerde istimal edeceğiz ve sonra Allah belâsını versin nafiacıların, bu memlekette hiç yol yapılmaz ki, diyeceğiz. Onun için eğer bu verilmezse siz hiçbir vakit yol yapamazsınız.

NAFIA VEKİLİ FEYZİ B. (Diyarbakir) — Efendiler! Malûmuâliniz memlekette yol yapmak için alınan parayı mahalline sarf etmek lâzımdır. Bunu ne surette ispat ederiz ve bunu hangi esbap üzerine Heyeti Aliyenize getirdik. Bütün aldığımız valilerin raporları neticesinde tarik bedelâtı namı ile halktan toplanan paraların yüzde yirmisi bizzarure yollara sarf edilmi-

yor. Hiçbir yerde yol yapılmadığının esbabı da Maarif için olan tahsisatı maliyenin vermemesidir. Bu parayı da almışlar oraya sarf etmişlerdir. Ondan dolayı Meclisi umumilerin teşekkülünden bu güne kadar on sene zarfında bir kilometre bile yol yapılmamasının bütün idare memurları buradadır, işhadederim - esbabı budur. Evvelece yapıldığının esbabı ise bu paranın aynen mahalline sarf edilmesi veyahut mükellifinin yolda çalıştırılması suretiyle yapılmıştır. Şimdi biz bunun için, bu yalnız bizim memlekete mahsus değildir. Meselâ Bulgarlar ve diğer memleketler dahi tarik inşaatını merkeze raptetmişlerdir. Arkadaşlardan gerek Vehbi Beyefendi, gerek Maarif Vekili Beyefendi bir noktada bu idarei hususiyenin hukukuna, halkın hukukuna tecavüzdür buyurdular. Halkın, idarei hususiyelerin hukukuna hiçbir vakit tecavüz yoktur. İdarei Hususiyelerin salâhiyeti yine ellerindedir. Hepimiz Meclisi Umumî âzâlığında bulunduk. Orada daima böyle müctemi bir program dâhilinde hareket edilmediğinden dolayı alınan paralar heder olmuştur. Müsterek bir program dâhilinde para mahalline sarf edilirse on sene zarfında bu yollar mehmaemken yapılabilir diyoruz. Bununla da bütün yollar yapılacak değildir. Malûmuâliniz bunun Heyeti Umumiyesi iki milyon lira tutuyor. Bu iki milyon lirayı bugünkü müşkülât içinde halktan tahsil ettikten sonra ahali parayı verdiği zaman niçin yola sarf etmiyorsunuz? Diyorlar. Maarife aidolan parayı Maliye vermediğinden dolayı bu parayı doğrudan doğruya Maarife veriyorlar. Mektepler, binalar, sanayi mektepleri yapmışlardır. Rica ederim taşra sanayi mekteplerinin hangisinden ne gibi istifade edilmiştir? Hangi birinden bir sanayi memuru çıkmıştır? Rica ederim memleketimizde hangi sanayi vardır? Hepsî hebaen mensur olmuştur. Mahaza yine muavenet olmak için Dâhiliye Encümeni yüz de yirmi beşinin başka bir varidat bulununcaya kadar, başka yerlere sarfına mezuniyet vermiştir. Her halde kısmen olsun yüz de yetmiş beşini yola hasretmek suretiyle kabul ettik. Bendenizin fikrimce bu suretle yapılmazsa tarik bedelâtı namı ile ahaliden alınan paraların başka suretlerle başka mahallere sarfına idarei hususiyeler yine mezundur. Yalnız bunu hasren yollara sarf etsin diyoruz. Meselâ bir vilâyet-

te beş kaza vardır. O vilâyetin parası bunun bir kazasına iki sene müddetle hasredilsin. O kazanın yolları yapıldıktan sonra üçüncü sene diğer kazanın yolu yapılsın. Bu, hiçbir zaman İdarei Hususiyei Vilâyat Kanunu ile tearuz teşkii etmiyor ve hiçbir vakitte bunda tahsis yoktur. Mademki yol parası alınıyor, bunu yola hasretmek lâzımdır. Bendenizin kanaatım; bu kanun çıkmazsa memlekette yol yapmak imkânı yoktur. İdare arkadaşlarımız buradadır, onların fikirlerini de hep dinleyiniz. Hüküm Heyeti Aliyenizindir. Bendenizin tetkikatım ve bütün arkadaşlarımin fikirleri bu merkezdedir. Başka türlü bu memleketten bir şey beklemezsiniz!

EMİN B. (Tokad) — Bu da bir kuvvei ta'idiyedir.

SAMİH RİFAD B. (Biga) — Evvelece Meclise arz olunan mazbatada tarik bedelâtından bir kısmını mavuzalehinin gayrına sarf edildiği mevzuubahsoluyor ve binaenaleyh bunun yollara, tariklere sarf edilmesi talebediliyordu. Şimdi de onun yüzde yirmi beşi tenzil ediliyor, ihtiyacı saireye sarf olunuyor. Soruyorum zatiâlinize; bu mavuzalehine sarf olunan para miktarı ile yapılabilecek yolların derecesi Hükümetçe veyahut doğrudan doğruya vekâleti aliyelerince tesbit edilmiş midir? Mavuzalehine sarf olunan şurada yetmiş milyon lira kuruş var, yani on altı livada yetmiş milyon kuruşun mavuzalehine sarf edilmediği iddia olunuyor. Bu para ile yapılacak yolun miktarı yüz kilometredir. Bu yüz kilometreyi on altı livaya taksim edince bir livaya inhisar edecek beş, altı kilometredir. Zatiâliniz «iki senede bir kazanın yolu yapılır» buyuruyorsunuz. Bizde kazalar konak itibariyle teessüs etmiştir. Her konak lâakal kırk beş, elli kilometre mesafededir. Bu hesap ile muhtae olduğumuz bu yollar iki senede değil yüz senede de yapılamaz. Bunun için Hükümet bunu düşünmeksizin bize yalnız şunu mavuzalehine sarf edelim» diye bir kanun teklif etti. Bu gün budan tenzilât iorasına da kail olmuştur. Yapılacak yolun miktarı ise nihayetün nihaye iki yüz kilometredir. Meclisi Âli iki yüz kilometre yol yapılması için bir kanun çıkarılmayı, zannederim, kendisi için büyük bir ictirattan addetmez. Bendenizin fikrim memleke-

tinde yolların yapılması için esash teşkilât, esash program yapmak ve teşkilâtı idareyi yollara göre yapmaktır.

NAFIA VEKİLİ FEYZİ B. (Diyarbakir) — Beyefendi! Biz her kazanın yolu kendi parası ile yapılsın demiyoruz. Vilâyetin parası hasran bir kazaya tahsis edilirse o vakit o kazayı yolu yapılır.

SAMİH RİFAD B. (Biga) — Dedığınız gibi yalnız bir kazayı alırsanız belki olabilir.

NAFIA VEKİLİ FEYZİ B. (Diyarbakir) — Ben bu para ile bütün yollar yapılacak demiyorum size ve bununla yapılmak ihtimali de yoktur. Bunun için bir istikraz düşünüyoruz. Bir istikraz yaptıracağız. Bendeniz başka suretle yeniden ahaliye bir vergi tahmili taraftarı değilim. Yeniden ahalinin bir vergi tahmili taraftarı değilim. Yeniden ahalinin bir vergiye tahammülü yoktur. Bir istikraz yapacağız. Eğer muvaffak olursak en mühim yollar bu suretle yapılacaktır. Yoksa yollar bununla yapılacak fikrinde değilim.

MUSTAFA ABDÜLHALİK B. (Kângırı) — Bendeniz encümen namına söyleyeceğim.

REİS — Maarif Vekilinden sonra söylersiniz efendim.

MAARİF VEKİLİ İSMAIL SAFA B. (Adana) — Muhterem Muhtar Beyefendi bendenizi tenakuzla ittiham etmek istediler ve imzaları bulunan bir kanun buyurdular. Bunda benim imzam yoktur. Muhterem selefim Vehbi Bey zamanından kalmıştır ve hattâ Vehbi Beyefendi de kısmen muhalif kalmıştır. Binaenaleyh bu benim zamanımda değildir ve mütenakız söz söylemedim. Sonra efendiler, Maarif Vekili İdarei Hususiyelerin salâhiyetini tahdit için evvelce Tedrisatı İptidaiye Kanununun tadili hususunda bir kanun çıkarttılar buyurdular. Pek güzel hatırlarsınız ki, o kanun mevcudolan bir kanunun, bir maddenin tefsirinden başka bir şey değildir. Bu kanun İdarei Hususiyelere aidolan bir salâhiyeti hiçbir zaman takyidetmemiştir. Bendeniz idarei hususiyeler varidatının şu noktaya ve bu noktaya tahsis edilmesi hakkında bir kanun çıktığı zaman bu idarelerin mefsuh olacağına kaaniim. Bir şey arz etmek istiyorum. Bendeniz Devlet muvazenemiz ve Devlet bütçemiz noktai nazarından bu ciheti istilzam ederim. Fa-

kat Devlet bütçesi bu ciheti istilzam ediyorsa, kendi menafiine mugayir görüyorsa, rica ederim, idarei hususiyenin menafiine de mugayir olan bu kanunu iltizam etmiyelim. Çok tehlikeli bir şey olur ve âdeta İdarei Hususiyelerin varlığını sifıra indirir. İdarei Hususiyelerin vücuidiyle ademivücu du âdetâ müsavi olur.

MUSTAFA ABDÜLHALİK B. (Kângırı) — Bendeniz müşterek encümen namına yapılan tetkikatı arz edeceğim. Vehbi Bey biraderimiz burada tahsisi tekâliften bahis buyurdular. Yollardan alınan para nasıl olur da yalnız yollara tahsis edilir diyorlar. Buna nümune olmak üzere Tedrisatı İptidaiye Kanunu vardır. Tedrisatı İptidaiye Vergisi yalnız mekteplere sarf edilir. Bunu ilk önce biz yapmış değiliz. Yani Tedrisatı İptidaiye Vergisi namiyle alınan paradan bir para başka bir yere sarf edilir mi? Hepiniz biliyorsunuz ki, bu kanun caridir. Onun için biz ayrı bir usul vaz'etmedik. Şeyh Safvet Efendi yüzde yirmi beş paranın Tedrisatı İptidaiyeye zammedileceğini söylediler. Şimdi birer birer arz edeceğim ki, buradan alacağımız yüzde yirmi beş, muhassas varidatı olmıyan diğer umûra aittir. Zeki Bey ikinci maddenin kabiliyeti tatbikiyesi olup olmadığını ileriye sürdüler; kanun olduktan sonra elbette kabiliyeti tatbikiyesi de olacaktır. Eğer her kanunu burada kabiliyeti tatbikiyesi yoktur ve olamaz diye düşünürsek bütün kanunları meflîç bırakmak lâzımgelir. (O! sadaları) birçok kanunlarımız mevkii tatbikkattadır. Kanun yapılırken tatbik edilmek için yapılıyor. Tatbik olunmıyan kanun yapılmaz. Tedrisatı İptidaiye Vergisinin tahsifatı hakkında da arzı malûmat edeyim : 1339 da Dahiliye Vekâletine bütün vilâyetlerden gelen 1339 varidatı hususiye bütçelerinin miktarı 16 milyon liradır. Bunda tarik bedeli 5 793 289 lira görünüyor. Bunun içinde 391 000 lira bakaya olarak görünüyor : Binaenaleyh bu varidattan 391 000 lirayı tenzil ettikten sonra hulâsa gösterilen 38 - 39 bin lira yerine 51 bin lira noksan varidat kalıyor.

Efendiler, hepiniz biliyorsunuz ki, bu varidattan 2 629 000 lira Tedrisatı İptidaiye Vergisidir. Bu paranın şimdiye kadar yüzde kırkı olsun tahsil edilmemiştir. Onun için geçen sefer yine böyle Tedrisatı İptidaiye Vergisi Kanununun bir maddesi tadil edilmiş ve köylerin nüfusuna göre, Hükümet tarafından, yani köylülerden alınan âşar hissesinden onlara muavenet

usulü kabul edilmiştir ve Maarife tahsis olunan bu vergi kâfi gelmediği içindir ki, Maarif Ve-kâleti idadi ve Darümuallimînleri oradan almıştır. Yalnız iptidaiye mekteplerinin yaşayabilmesi için böyle yapmıştır. Yoksa kâfi gelmiş olsaydı onları tekrar orada bırakabilirdi. Yol parası olmak üzere gösterilen 2 498 000 liradır. Yani bu miktar tarik bedeli nakdîsi tahakkukatıdır. Bundan bütçelerde masraf olarak 2 438 000 lira gösteriliyor ki, bundan hiçbir zaman yollara sarfiyat yapılmamıştır. Çünkü tahsil edilmediği gibi tahsil edilen miktarı dışarıda birçok maaş alamıyan muallimlerin maaşına sarf edilmiştir. Hepimiz biliyoruz, muallimler aç kaldığı bir zamanda artık yola bakmadık. Her halde o muallimin iâşesini ve o mekteplerin idamesini düşündük. İdarei Hususiyelerin bunlardan maadâ 2 817 000 lira bir varidatı daha vardır. Bunun 1 214 000 lirası âşar hissei ianesinden bankalara aidolan kısmıdır. Baki 1 623 000 lira varidat kalır. Umuru Sıhhiye, Hayriye, Sınaiye, Baytariye gibi doğrudan doğruya varidatı olmyan aksam için 1339 varidatı hususiye bütçelerinde 1 803 000 lira masraf olarak bir miktar vardır ki, bu para varidattan tenzil edildiği zamanda ikiyüz bin lira kadar açık kalıyor. Bu ikiyüz bin idarei hususiye ve sairenin de masrafları konulduğu zaman sekizyüz bin liraya balığ oluyor. Yol parasının rub'u alınacak olursa bugün, Umuru Sıhhiye, Hayriye, Sınaiye, Baytariye için sarf edilecek para kalmaz ve karşılığı olmyan bu gibi hususatin açıkta kalmasını ve memurînin de boşa kalmasını müstelzim olur. Biz ne bu hususatin açıkta kalmasını, ne de başta kalmasını muvafık görmedik. Eğer yüzde yirmibeş almasaydık o zaman idarei hususiye memurlarına hiçbir taraftan karşılık bulmak ihtimali yoktu. Maarif kendi hissesinin kâffesini sarf ediyordu. Yol da tamamen kendisine sarf edecek olursa idarei hususiye varidatı umuru sıhhiye, baytariye ve sınaiyeye kâfi gelmiyor. O halde idarei hususiye memurlarının hiçbir cihetten para almaması lâzımgelir. Onun için iki encümen müştereken yol parasının yalnız % 25 nin alınmasını tensibetti. Böyle olduğu takdirde bugün elde mevcudolan bütçelerde tamamen tevazün hâsıl olur. Vilâyetlerde umuru hayriye, sıhhiye ve sınaiye ve baytariye kısımları da

biraz serbest kalır. Bu suretle kanunu tanzim ettik ve Heyeti Umumiyyeye arz ettik ve kısmen biz hiç tadilat yapmadık. Bu para esasen merkeze gelecek değildir. Doğrudan doğruya vilâyetin emrindedir. Vilâyetler bütçelerini yaptıkları vakit varidatlarını Tedrisatı İptidaiye Vergisine karşılık gösteriyorlarsa bunun da yüzde yetmişbeşi yollara karşılık gösterilecek ve yol yapılacaktır. Bununla ne kadar yol yapılacaktır? Her vilâyetin varidatına göre, az - çok, ne miktar varidatı varsa o kadar yol yapılacaktır. Bu müşkülât meclisi umumilerde dahi câridir. Hattâ ne için livada yapıyorsa mülhakatta yapılmıyor? Diyolar. Orada yapılacak yolları programları itibariyle, varidatlarına göre taksim ederler. Bir kısmını tamir ederler. Bir kısım da yeniden yol açarlar. Yeniden yol açmak hakikaten Samih Rifat Beyefendinin buyurduğu gibi gayet güçtür. Eskiden tamir edilmiş olan ve gayrikabili mürur olan yollar bu para ile tamir edilebilir. Maariften başka umuru saireye yüzde yirmibeş sarf ediliyor. Mese-lâ bugün Kângırı'da bir eczane var. Sonra umuru baytariye için hayvanat besleniyor. Matbaa ve sair masarif vardır. Şimdiye kadar gerek Maariften, gerek tarikden bu gibi işler yapılıyor da acaba yüzde yirmibeş her livanın masarifi sairesine kifayet edecek mi? Etmediği halde bu müessesat lâğv mı olunacak? Bu hesabedilmiş midir? Kifayet etmediği takdirde Hükümet umumi bütçeden muavenet edebilecek mi acaba? Katî bir hesab olmazsa bunların ilgası lâzımgelcektir. Bu mevcut müessesatin lâğvedilmesi lâzımgelir. Bunun için katî bir hesap yapılmış mı acaba?

Efendim! Bundan sonra umuru hayriye, sınaiye ve diğer varidatı olmyan hususata sarf edecekleri paraya kendi varidatlarına göre sarf etmezler. Eğer daha ileri gitmek lâzımgelirse o vakit umumî bütçeden muavenet edinmek lâzımgelir. Ya yol yapılacak veyahut yol parası namı ile alınan para yola sarf edilmek için verilecek ve yol yapılacaktır. Nereye isterse sarf edilir. Hastane yapılır, umuru baytariyeye ve saireye sarf olunur. Umuru ziraaıyeye sarf edilir. Yol yapılmak maksudolunca her halde bu paranın büyük bir kısmı yola gitmek icabeder.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Bozok) — Başka memba bulmak daha iyi olur.

Dr. MAZHAR B. (Aydın) — Encümen namına mı söylüyorsunuz?

MUSTAFA ABDÜLHALİK B. (Devamla) — Evet!

Dr. MAZHAR B. (Aydın) — O halde bendeniz, anladığıma göre iki noktai nazar dermen etmek istiyorum. Birisi, Nafia dairesi, Nafia tarik bedeli namına toplanılan paraların gayriya sarf edildiğinden şikâyet ederek bunu temin etmek istiyor. Yani merkezîyet gibi bir şey yapmak istiyor.

MUSTAFA ABDÜLHALİK B. (Devamla) — Merkezîyet değil, tahsiste merkezîyet kabul etmiyorum.

Dr. MAZHAR B. (Aydın) — Efendim! Bundan maksat nafia umuruna muhtas paranın tamamen yerine sarfidır ve şimdiye kadar yapılan fena usulden şikâyet ederek bir iki iddia vardır ki, diğerlerini bütün bütün açıkta bırakmamak için yüzde yirmibeşi alıyoruz diyorsunuz. Bu noktai nazardan müdafaatiniz gayet musipdir. Zatiâliniz ihtimal o noktai nazarı müdafaâ ediyorsunuz. Nafia noktai nazarı dahi söylüyorsunuz ki, bendenizde şu kanaat hâsıl oluyor. O da bu paranın mavuzia lehinin gayriya sarf edildiğidir. Gösterilen miktar 396 bin lira kadar bir paradır. Halbuki 2 890 000 liranın yüzde yirmibeşi 700 000 liradır. Diğer paranın mavuzia lehinden gayriya sarf edildiğine razı olmıyan nafiaacılar nasıl oluyorlar da şimdi yediyüz bin lirayı vermeyi kabul ediyorlar? Bana, bunlar daha ziyade zarar ediyorlar gibi geliyor. Burada gösterdikleri miktar yalnız tahminattır. Fakat yola birşey sarf etmediler. Bütçelerinin gösterdiği tahminattır.

MUSTAFA ABDÜLHALİK B. (Devamla) Tahsil ettikleri parayı diğer mevadda sarf ettiler. Yoksa bütçelerde gösterdikleri yolları yapmış olsalardı başka yere sarf edecek bir para kalmazdı. Fakat demin arz ettiğim gibi daha birtakım müessesat vardır ki, daima istiyor. Onlar parasız kaldıkları zaman sandıkta mevcudolan bir parayı alırlar. İmkânı yoktur. O para alınır ve yol bırakılır.

Dr. MAZHAR B. (Aydın) — Bu, Nafianın zararına demektir.

MUSTAFA ABDÜLHALİK B. (Devamla) — Hayır, onun için Nafia da buna razıdır. Yol yapmak isteyen ve her işi yapmak isteyen vilâyetler de buna razıydılar. Arz ettiğim gibi merkezîyet yoktur. Yani bütçeyi onlar yapacaktır. Yalnız alacakları yol parasından yüzde yetmişbeş yola sarf etmekle mukayyetirler.

Dr. MAZHAR B. (Aydın) — Yani zararı büyütüyorlar.

RAGİB B. (Kütahya) — Muhterem arkadaşlarım! Filhakika memleketimizde yolların birinci derecede ehemmiyet olduğuna inkâr edecek içimizde hiçbir arkadaşımız yoktur. Fakat memleketimizde Maarif, Sıhhiye ve sair hidematın ihmali kabil midir ki, munhasıran yolu düşünelim? Maarifi hiç düşünmiyelim, sıhhiyeyi hiç düşünmiyelim. Bu kabil midir efendiler? İşte bu kabil olmadığı içindir ki, yalnız Nafia değil hidematı saire de derececi salisede düşünülerek bu kanun Meclisi Âliye getirilmiş bir mahiyette görüyorum. İzah edeyim: Malûmuâliniz tavsii mezuniyet usulü kabul edilirken, 1324 inkılâbından sonra bu şimdiki İdarei Vilâyat Kanunu tanzim edilirken hidematı umumiye meyanında bulunan bir kısım vazaiif hidematı hususiyeden addedildi. Fakat bu vazaiif umumi hidematı meyanından ayrılıp da mahallerine verilirken bu hidemata kâfi varidat tefrik olunmamıştır. Mahallerine tefrik edilen varidatın kısmı mühimmi Muvazenei Umumiyyeye bırakılmıştır. Pek az bir para ile, rûsumu munzamına ile Maarifinizi, sıhhiyenizi idare edin, Nafianızı idare edin diye bir İdarei Hususiyei Vilâyat Kanunu yapılmıştır. İşte şimdiye kadar idarei hususiyelerin deruhde ettikleri hizmette matlûp veçhile muvafak olamamalarının başhca sebebi kendilerine tevdi edilen vazife ve hizmet nisbetinde varidatın verilememesidir. Onun içindir ki, idarei hususiyeler kendilerinin salâhiyetlerine tevdi olunan paraları, tahsisi varidat kaydı ile mukayyet olmıyarak toplanan paraları bir sene zarfında ne varidat vardır ve bir sene zarfında hidematı umumiyyeye ne sarf edilmesi lâzımgelir, aşağı - yukarı ufak - tefek hata ile kendilerini idareye çalışırlar. Fakat acaba kabil midir ki, hiçbir liva ve vilâyetin idarei hususiyesi memleketin kendilerinden beklediği vazifeyi ifa edecek bir kudret gösterebilir? Hiçbir kudret gösterememiştir. Daima idarei

hususiyeler çok müşkül vaziyetlerde, deruhde ettikleri vazifeyi ifa edemeyecek bir vaziyette kalmışlardır. Şimdi Nafia Vekâleti ve Encümeni çok haklıdır ki, yollara sarf edilmesi iktiza eden para başka yere sarf edilmesin, doğrudan doğruya yollara sarf edilsin. Fakat idarei hususiye ile alâkadar olan vekâletler dahi düşünmek mecburiyetindedir ki, tarik bedeli nakdisi tahsisi varidat şeklinde doğrudan doğruya yola tahsis edilirse baki kalan vilâyet varidatı hususiyesiyle vilâyet idaresini tedvir etmek imkânı yoktur. Binaenaleyh netice şudur ki: İdarei hususiyeler mefluçtur. Şimdiki yaptıkları vazaifin onda birini bile göremeyecek bir şekle gireceklerdir. Onun içindir ki, gerek Dahiliye Encümeni ve gerek Meclisi Âliniz bu kanunu müzakere ederken yalnız idarei hususiyeleri ve idarei hususiyelerin vazaifi meyanında bulunan turku hususiyeyi değil, onlara mevdu hidematı umumiyenin muntazaman yürüyebilmesi esaslarını dahi göz önünde tutmak mecburiyetindedir. Bu taktir mucibince tarik bedeli nakdisi doğrudan doğruya yollara tahsis edilirse idarei hususiyelerin varidatı sâfiyesi pek az bir raddede kalacağından (Yüzde yirmibeş bırakıldı sesleri) onu efendim, arz edeyim: Yüzde yirmibeş gibi pek az bir şey kalacağından idarei hususiyeler hiçbir iş yapamıyacak bir vaziyete düşecektir. Bu nokta mühimdir. Ancak Nafia Encümeni böyle bir talepte haklı olmakla beraber onun daha mühim bir vazifesi vardır. O da dâhil olduğumuz şu Hâkimiyeti Milliye devrinde gerek Dahiliye Encümeni, gerek Meclisi Âliniz evvelki zihniyeti atarak yeni tahaddüs eden zihniyete nazaran, yeni şekli idareye göre tahassul etmesi iktiza eden zihniyetle işe başlamak zarureti vardı. O da elyevm Dahiliye Encümeninde bulunan Şûralar Kanunu ile şiddetle alâkadardır. Zira hatırımda kaldığına nazaran Teşkilâtı Esasiye Kanununun onki veya ondördüncü maddesinde - ki pek iyi bilmiyorum - bir kere vilâyet şûralar usulü ve idaresi kabul edilmişti ve şûralar icrayı salâhiyette altı şubeye ayrılmıştır. Bunlardan birisi de nafiyadır. Binaenaleyh Şûralar Kanunu - ki mutlaka bu devletin şekli idaresinde bir inkılâp yapmak zarureti ve mecburiyeti vardır ve bu inkılâp için Şûralar Kanunu lâzımdır - geçende birçok esbabı mucibe ile Meclisi Âlide müzakere edilerek ret derecesine getirilen ve bu sene tadilen yine Meclisi Âliye sevk olunan şu kanun

lâyihası ile iştigal edileceğine Nafia Encümeni şûraların nafia işi ile, Maarif Encümeni Maarif işlerine taallük eden vazife ile Sıhhiye Encümeni de sıhhiye işlerine mütaalik vazife ile iştigal eylemiş olsalardı yani bunların lâyiha müsveddelerini hazırlamış olsalardı - ve Şûralar Kanunu Meclisi Âlinize getirseydiler o zaman yalnız umuru nafia değil, umuru maarif de, umuru sıhhiye de velhasıl kâffeı umur birden göz önünde bulundurulur ve hepsine birden varidat temin edilirdi. Meselâ, devletin Arazi ve Temettü Vergisi gibi bir kısım varidatın muvazenei umumiyeden alınarak şûralara verilmek mecburiyeti ve zarureti vardır. Şûra idaresinin varidatını bulmak esbabı ne ise buna mütevakıf olan faaliyeti temin etmiş olsaydı her halde daha iyi, daha nafi hizmet etmiş olur ve yeni devrin yeni zihniyeti ile hareket ederek bu suretle kanunu çıkarmaya çalışırdı. Bendeniz çok temenni ederim ki, Meclisi Âli bu gibi kanunlarla vakit geçirerek, çünkü eminim ki, Şûralar Kanunu altı ay sonra buraya gelecek, o vakit ortada bu kanun bulununca Şûralar Kanununda başka ahkâm mevcud olacak ve bu kanunun hiç kıymeti tatbikiyesi kalmıyacak ve belki de mevkiî tatbika konup tatbik edilmeksizin Şûralar Kanunu başka mevad ve ahkâmı mutazammın olarak Meclisi Âliye gelecektir. Onun için çok rica ederim, Nafia ve Dahiliye encümenleri bu kanunu alsınlar esasen bu sene geçmiştir. Binaenaleyh bu sene zarfında Şûralar Kanununu bize getirsinler. Nafia Encümeni Şûralar Kanununda umuru nafiaya mütaalik olan mevad neden ibaretse onları hazırlasın, getirsin! Biz esaslî bir inkılâbolmak, esaslî bir işe başlamak için o kanunla iştigal edelim efendim.

REİS — Efendim müzakerenin kifayeti hakkında taktirler var. Kanunun kifayeti müzakeresi hakkındaki taktiri reyî âlilerine vaz'ediyorum. Kabul edenler..

VEHBİ B. (Karesi) — Müzakerenin kifayeti aleyhinde söyliyeciğim.

Efendim bendeniz müzakerenin ademikifayesini şu noktadan arz edeciğim ki: Bu kanun hakkındaki müzakere henüz tenevvür ve tavazzuh etmemiştir. Bu kanunla bütün idarei hususiyelerin işleri hercümencolacaktır. Yani yüzde yirmibeş olarak verilen mebalîğ doğru mudur, değil midir?

Umumi müzakere altında yanlış bir mecaz takibediliyor. Onun için bendenize müzakere temadi edip mesele iyice tenevvür ve tavazzuh etmeden müzakerenin kifayetine karar verilirse doğru değildir. Yanlış bir kanun Mec-listen çıkmış olacak. Bu katiyen doğru değildir. Eğer ret veyahut iade edilerek ikmalen gelecekse diyeceğim yok. Fakat böyle nakıs bir surette müzakeresine devam edilecekse yazıktır; her halde mesele tenevvür etmelidir.

REİS — Efendim müzakerenin kifayetini reyî âlinize vaz'ederken müzakerenin kifayeti aleyhinde söylediler. Şimdi müzakerenin kifayetini kabul edenler lütfen el kaldırsın. (Ekseriyet yok sesleri, müzakere kâfi değil sadaları)

Efendim, müzakerenin kifayetini kabul edenler lütfen ayağa kalksın. Müzakerenin kifayeti kabul edilmiştir. Takrirleri okuyacağız efendim :

Riyaseti Celileye

İdarei mahalliyelerin bütün vazaifini teşviş ve ihlâl edecek olan kanun lâyihasının en nâfi olacak olan Vilâyet Şûraları Kanunu ile bittenhî müstacelen müzakere ve temin olunmak üzere tekrar Dahiliye ve Nafia encümenlerine havalesini teklif eylerim.

Karasi
Mehmed Vehbi

Riyaseti Celileye

Müzakerenin kifayetine binaen maddelere geçilmesini teklif eyleriz.

Saruhan Edirne
Kemal Hüseyin Rıfki

Riyaseti Celileye

Heyeti Umumiye hakkındaki müzakere kâfidir. Maddelere geçilmesini teklif ederim.

Lâziztan
Ali

Riyaseti Celileye

İdarei Hususiyeyi Vilâyat Kanunu ile umuru muhasebelere terk olunan varidat, tahmil olunan vazaif ile mütenasip değildir. Tarik bedeli hakkındaki Kanunun kabulü halinde umuru muhasebelere vücuda getirilen bir kısım müessesatın karşılıksızlık yüzünden mahıv ve harabolacağı derkârdır. Tarik bedelâtının yolların inşaatına sarfı muvafık olmakla beraber umuru

muhasebeleri felce uğratmamak üzere idarei hususiyelere tahmil olunan vazaif nisbetinde varidat ve idarei hususiyelerin muhtariyeti maliyesi temin edilmek üzere işbu lâyihai kanuniyenin Dahiliye Vekâletine iadesini teklif ederim.

Ordu
Faik

Riyaseti Celileye

Teşkilâtı Esasiye Kanunu mucibince muhtariyeti esasiyeyi haiz olan vilâyetlerin ruhu teşkilâtı ile tezat teşkil eden bu kanunun reddini teklif ederim.

Kayseri
Ahmed Hilmi

REİS — Efendim bu gelen takrirler üç kısma ayrılabilir. Birisi doğrudandoğruya lâyihai kanuniyenin reddine dairdir - ki bu takrir Kayseri Ahmed Hilmi Beyindir. Diğer ikisi - Karasi Mehmed Vehbi Bey ve Ordu Mebusu Faik beylerindir - bunlar; tekrar bu kanunun Dahiliye ve Nafia encümenlerine havalesini teklif ediyorlar. Diğerleri de heyeti umumiyesinin müzakeresi kâfidir, maddelere geçilmesini teklif ederiz diyorlar. (Ret sesleri.)

Efendim! Şimdi bir takrir daha geldi.

Riyaseti Celileye

Esası, Maarif Vekili sabıki zamanında tarafı Hükümetten teklif edilmiş bulunan bu kanunun müstacelen iade edilmek üzere Heyeti Vekileye tevdiini teklif ederim.

Saruhan
Reşad

REŞAD B. (Saruhan) — Reis Paşa Hazretleri. Takririmi izah edeceğim.

REİS — İzaha hacet bir şey yok efendim. Tekrar Heyeti Vekileye iadesi deniyor.

REŞAD B. (Saruhan) — Efendim. Heyeti Vekile arasında noktai nazar itilâfı vardır.

REİS — Efendim! İhtilâf muhtelif zamanlarda bulunmuş olan vekiller arasındadır.

REŞAD B. (Saruhan) — Efendim yarın tatbika memur olacaklardır. Aralarında ihtilâf olursa tatbikatta müşkülâta uğrarlar. Binaenaleyh şimdi bunun müzakeresi doğru olamaz.

REİS — Efendim; Heyeti Umumiye vaziyete hâkimdir. Mesele anlaşılmıştır zannediyorum.

Eğer arzu buyurursanız... (Hayır, hayır sesleri, reye sesleri.)

O halde efendim evvelâ, kanunun reddini reye koyacağım. Yani Kayseri Mebusu Ahmed Hilmi Beyin takririni reye vaz'ediyorum. Kabul buyuranlar lûtfen el kaldırsın... Kabul edilmemiştir.

Şimdi Mehmed Vehbi Beyin takririni reyi âlinize arz ediyorum. Kabul edenler lûtfen el kaldırsın... Encümenlere havalesi kabul edilmiştir.

RÜSDÜ Pş. (Erzurum) — Efendim bu ne? Meclisten encüme, encümenden Meclise bu nasıl şeydir? Beyhude bir iş. Encümen hangi nokta-

ları nazarı dikkate alacak? Meclisin bu bapta fikri nedir?

REİS — Efendim Heyeti Umumiye karara hâkimdir.

RÜSDÜ Pş. (Erzurum) — İyi ama ne olacak? Meclisten encüme, encümenden Meclise. Rica ederim, Meclisin noktai nazarı ne ise biz de anlayalım!

REİS — Efendim yirmi dakika teneffüs etmek üzere celseyi tatil ediyorum.

Hitamı celse saat : 3,17

İKİNCİ CELSE

Bed'i müzakerat saat : 4,07

REİS — Reisisani Ali Fuad Paşa Hazretleri

KÂTIPLER : Falih Rıfık B. (Bolu), Haydar Rüşdü B. (Denizli)

REİS — Celseyi açıyorum efendim.

Denizli Mebusu Mazhar Müfid Beyin bir takkiri var. Malûmuâliniz, Maarif Vekilinden bir suali vardı. Kendisi Muvazenei Maliye Encümeninde meşgul imiş. Sualinden vazgeçmediği için bir takrir veriyor, alelusul muamele yaparız. Yani gelecek zaptın nihayetine yazar o vakit muamelesini yaparız.

Efendim ruznamemize başlamadan evvel İmar ve İskân ve Mübadele Vekâleti için intihap yapacağız.

12. — 1340 senesi hidematı umumiyesi bütçe ve müfredat kadrolariyle muvazenei umumiye

kanun ve esbabı mucibe lâyhaları ve varidat bütçesi hakkında İcra Vekilleri Riyasetinden mevru tezkere

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — 1340 bütçesinin lûtfen havalesini yapınız efendim!

REİS — Efendim, Maliye Vekili Beyefendi 1340 senesi bütçesini getirmiştir. Müsaade ederseniz Muvazenei Maliye Encümenine havale edelim. (Kabul sesleri)

VEHBİ B. (Karesi) — Efendim, bir taraftan tabedilsin.

REİS — Havale ettik. Tab'ını da derakıp yapacağız. Şimdi intihabata başlıyoruz.

4. — İCRA VEKİLLERİ MUAMELÂTI

1. — İmar ve İskân ve Mübadele Vekâleti için bir vekil intihabı.

(Konya dairei intihabiyesinden intihaba başlanıldı)

REİS — Reylerini istimal etmiyenlerin bir daha isimlerini okuyacağız. (Okundu)

Efendim reylerini istimal buyurmayanlar lûtfen istimal buyursunlar. İstihsali âra hitam bulmuştur. Mehmed Bey (Çanakkale), Hafız İbrahim Efendi (İsparta), Mümtaz B. (Ankara) tasnifi âraya memur edilmişlerdir.

3. — Fransızlar zamanında Adana ve havali-

sinde müsadere edilen mebalîğ hakkında İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi ve Kavanini Maliye Encümeni mazbatası (3/86)

REİS — Efendim ruznamenin birinci maddesine geçiyoruz ki; Fransızlar zamanında müsadere edilen mebalîğ hakkında tezkere ve Kavanini Maliye Encümeni mazbatasıdır.

Adana'da Fransızlar zamanında «haciz ve müsadere harbiye» namı ile alınan para hakkında encümen mazbatası ve tezkere

25 . 11 . 1339

T. B. M. Meclisi Riyaseti Celilesine

Fransızlar zamanında «haciz ve müsadere harbiye» namı ile emanet mahiyetinde bir hesap açtırılıp bunun sol sahifesine ahval dolayısıyla hicrete mecbur kalan ahali İslâmiyenin tarlalarında kalan mahsulâtının esmanı ve arazi icar bedeli kaydolunduğu ve bunun bir kısmı Adana ahalisine aid olduğu gibi bir kısmının da Mersin ve Tarsus'dan gönderildiği ve bundan bir kısmı maliye müdüriyetinin makbuzu ile güya yollar ve köprüler tamiratına sarf olunmak üzere mal sandığından defaten alınmış olduğu ve bir kısmı da arzu ettikleri eshabına iade olunarak bakıye (4 992 580) kuruş (30) para 1 Kânunuevvel 1337 tarihine devredildiği ve eshabının paralarını istemekte buldukları Adana muhasebeciliğinden bildirildiği ve Fransızların kimden ne miktar mal veya para aldıklarını kaydetmedikleri ve yalnız falan guvernörlüğün irsaliyesiyle gönderilen gibi tabirat ile ahali İslâmiyeden bigayri-hakkin gasbedilen mebalîğden bir kısmının kaydedildiği ve bunun bile mühim bir kısmı güya köprü ve saire inşaaı bahanesiyle ahzedildiği anlaşıldığından mütebaki (4 992 580) kuruş (30) paranın mahsubu minhalere zararları nisbetinde taksimi muktazi ise de mağsub ve mağsubu minhlerin meçhul olmasına mebni müddeiler mahakimi aidesine müracaatla paraya vazülyed olan Hazine aleyhine ikamei dâva ve ilâm istih-sali icabeylemekte ise de ekserisi köylülerden mürekkebolan madurinin bu husus için mahkemelere sevki birçok takibat ve masarife dâçar olmalarını mucibolacağından herkesin alacağı hakikate muvafık bir surette mahallî mecalis idaresinde ve bir müddeti kalile ve muayyene zar-

fında tesbiti ve bu babda tanzim ve tasdik edilecek cetvellerin merkezi vilâyete celbi ve mevcut mebalîğın herkesin tahakkuk edecek alacağı nisbetinde vilâyet meclisi idaresince taksimi ve tevzi edilmek üzere mahallerine irsali muvafık bulunduğu hakkındaki Maliye Vekâletinin 2 Mart 1338 tarih ve 31331/8292 numaralı Tezkeresi İcra Vekilleri Heyetinin 23 . 11 . 1338 tarihli içtimanda ledettezekkür Fransızların terk ettiği paranın ibraz edilecek makbuzlar mukabilinde ve yüzde nisbetinde garameten tevzii ekseriyetle takarrür etmesine mebni keyfiyetin berayı tefsir Meclisi Âliye arzı muvafık görülmekle ifayı muktazasiyle neticenin işarına müsaade buyurulmasını istirham eylerim efendim.

T. B. M. Meclisi İcra Vekilleri
Heyeti Reisi
Hüseyn Rauf

Kavanini Maliye Encümeni mazbatası
Riyaseti Celileye

Fransızların Adana'yı işgalinde «haciz ve müsadere harbiye» namı ile emanet mahiyetinde bir hesap açtırarak bunun sol sayfasına ahval dolayısıyla hierete mecbur kalan ahali İslâmiyenin tarlalarında kalan mahsulâtın esmanı ve arazi icar bedeli kaydolunduğu ve bunun bir kısmı Adana ahalisine aid olduğu gibi bir kısmının da Mersin ve Tarsus'tan gönderildiği ve bundan bir kısmı maliye müdüriyetinin makbuzu ile güya yollar ve köprüler tamiratına sarf olunmak üzere mal sandığından defaten alınmış olduğu ve bakıye dört milyon dokuz yüz doksan iki bin beş yüz seksen kuruş otuz para 1 Kânunuevvel 1337 tarihine devredildiği ve ashâbının paralarını istemekte buldukları Adana muhasebeciliğinden bildirilmiş olduğundan halbuki Fransızların kimden ne miktar mal veya para aldıklarını kaydetmediklerinden mezkûr miktar paranın mağsubu minhlerine zararları nisbetinde taksimi muktazi ise de bunların meçhul olmasına mebni müddeilerin mahakimi aidesine müracaatla paraya vazülyed olan Hazine aleyhine ikamei dâva ve ilâm istih-sali icabeylemekte fakat ekserisi köylülerden mürekkebolan mağdurinin bu hususu temin için mahkemelere sevki birçok müşkülât ve masarife dâçar olmalarını mucibolacağından alacaklıların mahallî mecalis idaresince ve bir müddet kalile ve muayyene zarfında tesbiti tanzim edilecek cetvellerin vilâyete

celbi tahakkuk edecek miktara göre garameten tevzii Heyeti Vekile Riyasetinin 25.11.1338 tarih ve (6/2076) numaralı tezkeresiyle berayı tefsir Meclisi Âliye arz edilmiştir. Münderecatı idari mahiyeti haiz ve muvafıkı nefisülemr görülmüş olduğundan bittasvip Heyeti Umumiyyeye arz olunur.

Kavanini Maliye Encümeni

Reisi	Mazbata Muharriri
Erzincan	Kayseri
Sabit	Ahmed

Kâtip

Konya

Tevfik Fikret

REİS — Efendim! Mazbata hakkında söz isteyen var mı? (Encümen izah etsin sesleri)

AHMED HİLMİ B. (Kayseri) — Efendim! Mesele şudur : Fransızlar Adana'yı işgal ettikleri zaman bilhassa Ermenilerin mezaliminden korkan halk, mahsullerini tarlalarında, buğdaylarını harmanlarında bırakarak kaçmışlardır. Fransızlar bunları sattırmışlar, bir de defter açarak isminé haciz demişler. Defterin sağ sahifesinde bu mahsulâtın paralarından güya bir miktarını yollar ve köprüler yapmak üzere sarf etmişler. Mütebakisi de Adana elimize geçtiği zaman Hükümetin eline geçmiştir, mevcuttur. Miktarı ise (4 992 580) kuruştan ibarettir. Bu paranın sahipleri bilinse derhat verilecektir. Çünkü cebren, kahren alınmış bir paradır. Hükümet şu şekli tesbit etmek istiyor. Mecalisi idarelerce ahalinin alacakları tâyin edildikten sonra defterleri merkezi vilâyete gönderilsin. Merkezi Hükümet de paranın miktarına göre ashabı matluba tevzi etsin; bu suretle mehmaemken alacaklılar paralarını alsınlar. Şayet mahkemelere verilecek olursa, ahali paralarını almak için uzun müddet mahkemelerde dolaşacak ve alacaklarını ispat edebilmek için müşkülâta uğrıyacaklar; şahit bulamayacaklardır. Binaenaleyh en iyi şekil budur. Meclisi Âli eğer kabul edecek olursa mesele bir dereceye kadar hal ve intacedilmiş olacaktır.

REİS — Efendim. Sual soracaklar.

AVNİ B. (Bozok) — Efendim. Şurada bir kayıt vardır. «Fransızların terk ettiği paranın ibraz edilecek makbuzlar mukabilinde» diyor : Kim makbuz irae edebilecek? Zannedirim makbuz çoklarında yoktur.

AHMED HİLMİ B. (Devamla) — Evet yoktur. Bilhassa işgal esnasında bir şey almadan kaçmışlar.

AVNİ B. (Bozok) — Demek ki, makbuz şart değil?

AHMED HİLMİ B. (Devamla) — Evet.

İSMAİL KEMAL B. (Çorum) — Öyle zannediyorum ki, bundan köylülerin eline bir şey geçmeyecek, müttehizan ve eşrafın eline geçecektir, kesesine girecektir.

AHMED HİLMİ B. (Devamla) — Meclisi idare vazifesini yaparsa Hükümet, karar veçhile ashabı istihkaka tevzi eder.

ZEKİ B. (Gümüşane) — Bu para zenginlerin eline geçecektir.

HALİS TURGUT B. (Sivas) — Fakir kusun yuvasını Allah yapar derler. Mübadele ve İmar Vekâleti Vekilliği tayyün edince ortalağa bir para çıktı. Fransızlar Adana'yı işgal ettikleri vakit oradan kaçan zavallıların mahsulâtını toplamış. Ondand da bize dört milyon küsur kuruş bir para kalmış, bunu şimdi onlara iade edeceğiz. Halbuki Fransızlar yedlerine birer vesika vermek suretiyle bunları tâyin etmediği için Meclisi idarelerin lâalettâyin yapacakları tetkikatla şuna buna tevzi edilecek. Bendenize, hakiki bir surette yapılamıyacak bir tevziatansa bunu heyeti umumiyesiyle toptan mübaleleye tabi olacak muhacirine tahsis edersek daha iyi olur.

TALÂT B. (Ardahan) — Adana Darüleytamlarına tahsis edelim.

HALİS TURGUT B. (Sivas) — Bendeniz bunu teklif ediyorum.

TEVFİK FİKRET B. (Konya) — Efendim, ashabı istihkâk var.

ALİ SAİB B. (Kozan) — Efendim bu dört milyon kuruştan adam başına 40 kuruş isabet ya eder ya etmez. Halbuki Kozan'dan Fransızlar giderken bir zabıt 45 bin lira alıp götürdü. Kozan'da olduğu gibi tabii başka yerlerdende gitti. 40 kuruş bir kişinin ne işine yarar? Bunu, ya muhtacini zürraa veyahut Nafiaya sarf etmelidir.

AVNİ B. (Bozok) — Adana'ya munhasır kalmak üzere...

AHMED FERİD B. (Kütahya) — Bendeniz birşey arz edeceğim: Arkadaşlarımızın da bu-

yurdukları veçhile ashabı matlup pek meşkûktur. Tevzi edilse bile pek az istifade edeceklerdir. Adana'da bir ziraat mektebi var. Bunun bütçesi müzakere edilirken; Adana'nın istikbalinin ve memleketin pamuğa olan ihtiyacını nazarı dikkate alarak pamuk zerriyatının terakkisine sarf edilmek üzere birçok tahsisat vaz'ını iltizam etmiştik. Eğer tasvip buyursanız Adana'daki Ziraat Mektebinde pamukçuluğun terakkisine, islah ve kemaline sarf edilmek üzere bu paranın oraya tahsisini teklif ederim. (Muvafık sesleri, rey sesleri).

REİS — Efendim! Başka söz istiyen var mı?

AHMED REMZİ B. (Gazianteb) — Efendiler bu parayı sahipleri istiyormuş. Hem pek çokmuş. Para ise meydanda az kalmış. Onun için gelen mazbatada; paranın garameten taksimi teklif olunmaktadır. Halbuki bu paranın sahipleri zürradır, ihtiyacı da vardır. Hattâ zengin bile olsa paranın sahibidir ya, hakkını alıyor. Sahipleri dururken şuraya buraya verelim demek, zannedersen muvafık olmaz. (Sahibi malûm değil sesleri).

ŞAHİN Ef. (Gazianteb) — Arkadaşım Remzi Beyin buyurduğu gibi paranın sahipleri meydanda dururken ziraate sarf etmek doğru değildir. Fransızların işgal ettiği Adana'nın bütün zürrainaya verilmek isteniyorsa Fransızların işgal ettiği diğer livalara da teşmil edilmek lâzımgelir. (Para Adana vilâyetinin sesleri). Bilhassa Gazianteb gibi üç bin hanesi harabolmuş yerler vardır.

ŞÜKRÜ KAYA B. (Menteşe) — Efendim! Ahmed Remzi Beyin mütalâaları vârit değildir. Çünkü sahipleri belli değildir. Tarihte bunun bir misali vardır. Vaktiyle İbrahim Paşa Mora'dan Mısır'a dönerken Midilli'ye uğramış, bütün ahaliye üçer mecdiye iane vermiş. Hristiyanlar bu paraları toplamışlar, mektep ve hastane yapmışlar ki, bugün hâlâ durur. İslamlar ise o gün parayı kendilerine ziyafet çekmişler ve yiyip bitirmişler. Şimdi bu parayı böyle binlerce ashabı istihkaka dağıtacak olursak ortada bir şey kalmaz. Onun için gerek Ferid Bey efendinin ve gerek Halis Turgut Beyin buyurdukları veçhile yaparsak daha nâfi olur. Bendeniz de bunun teklif ediyorum.

REİS — Efendim başka söz istiyen var mı? (Hayıs sesleri)

TAHSİN B. (Aydın) — Efendim ortada mahsulâtını harmanlarda terk ederek canını kurtarmak için kaçmış bir ahali vardır. Onların harmanlarda terk ettikleri mahsulâtın mütahassıl bir para var ve bu paranın o mağdur ve zulümdide ahaliye aidolduğu da meydındadır. Biz kim oluyoruz ve ne salâhiyetle halkın parasını alıp da «zeyde, amra» tevzi ediyoruz? Bu mağdur halkın hakkını alıp bir müessesesi hayriyeye sarf ediyorsunuz. Bu bizim salâhiyetimiz dâhilinde midir? Fransızların bırakıp terk ettiği emvalden ne kalabilmişse, mallarını harmanlarda terk ederek geldikleri anlaşılın bu fakir fukaraya az çok tevzi etmekten daha doğru ve musip bir şey yoktur ve olamaz. Binaenaleyh bunu biz «Adana'nın Ziraat Mektebini terakki ettireceğiz» diye mektebe ve saireye sarf etmeye hakkımız yoktur. Binaenaleyh bu parayı az çok istihkakı sebke eden o fakir ahaliye vermekten daha iyi bir şey olamaz. Bendeniz, encümen mazbatasının kabulünü teklif ediyorum.

VEHBİ B. (Karesi) — Efendim mesele, esasen Meclisi Âliye tefsiren gelmiştir. Fakat neyi tefsir ettiğimizi bendeniz bilmiyorum. «Fakat madde muğlaktır, filân maddeyi tefsir edin» diye bir madde yok. Tefsir olunacak bir madde var ki, zaten onun üzerinde müdavelei efkâr ediyoruz. O da «mağsup ve mağsubu-minh» lerin meçhul olmasıdır. Binaenaleyh, ashabı istihkakın kendi haklarını ispat için mahkemeye müracaat etmek mecburiyetinde kalmaları, birçok fukarayı ahali ve köylüleri müşkülâta düşürüyormuş. Buna meydan kalmamasın ve Meclisi idareler bakıye kalmış olan kırk bin lirayı şu suretle tevzi etsin, diye İcra Vekilleri Heyeti reddiyat usulünde yapamamışlar. Hazineden matlupu olanların usulüne de tevfiik edememişlerdir. O da müşkül oluyor. Bunun üzerine idarî bir şekilde yapalım diyerek tefsir suretinde Meclisi Âliye getirmişlerdir. Bu, acaba bir tefsir midir? Yoksa Meclisi Âlinin icraî sıfatının bir tecellisi midir? Bendenizce bu, tefsirden ziyade Meclisi Âlinizin icraî sıfatının bir tecellisidir. Bu itibarla, Amra zeyde veya köylüye aidolan bir paralı, şuraya buraya vermeye salâhiyedar mıyız? Zannedirim ki, buna salâhiyetimiz yoktur. Yalnız, bizim burada düşüneceğimiz nokta; bu ashabı istih-

kaka bu paraların vâsıl olabilmelerini temin etmektir. Bunu temin etmek Meclisi idarelerin kararı ile mümkün müdür, değil midir? Meclisi idarelerin kararı olmayınca mahkemeye gitmesi icabediyor, yani ehveni şer olarak Meclisi idarenin kararını daha doğrusu idar' bir kararı kabul etmek icabediyor. Binaenaleyh Kavanini Maliye Encümenini fikri çok doğrudur. Tasvibetmekten başka çare yoktur. Tasvibederek geçelim.

REİS — Efendim müzakerenin kifayetine dair takrirler vardır. Müzakerenin kifayetini reyî alilerine vaz'edeceğim efendim. Kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir. efendim.

ŞEYH SAFVET Ef. (Urfa) — Efendim müsaade buyurun.

REİS — Aleyhinde mi efendim? Evvelce söyleyediniz.

Efendim takrirleri okuyacağız :

Riyaseti Celileye

Müzakere kâfidir, bu paranın Adana vilâyetinin köylü muhtacîni zürrana tohumluk olarak tevziini teklif eylerim.

Kozan
Ali Saib

Riyaseti Celileye

Mebhus mebalîğın Adana Ziraat Mektebinin ikmal ve ıslahına sarf edilmek üzere İktisat Vekâleti bütçesine vaz buyurulmasını arz ve teklif eylerim.

Kütahya
Ferid

İSMAİL KEMAL B. (Çorum) — En doğrusu budur.

Riyaseti Celileye

Mevzuubahis meblâğın Adana vilâyetinin en mühim görülecek bir işinde sarf olunmak üzere mahallî idarei hususiyesi emrine verilmesini teklif ederim.

Trabzon
Ahmet Muhtar

Riyaseti Celileye

Mevcut dört milyon kuruşun mübadele olunacak Türklere sarf edilmesini teklif eylerim.

Sivas Mebusu
Halis Turgut

Riyaseti Celileye

Mazbatada beyan olunan şekilde alınan paranın sahibi hakikilerine iadesine imkân yoktur. Bu para ile köylü namına tohumluk mübaya edilmek muhtacîni zürraa meccanen tevziini teklif eylerim.

İstanbul
Ali Rıza

Riyaseti Celileye

Heyeti Vekile mazbatasından ibraz olunacak makbuzlar mukabilinde ve % nispetinde garameten tevzii takrarrür ettiği gösterilmiş iken encümen mazbatasında bu fıkradan bahsedilmiyerek mecalisi idarece tanzim oluracak cetveller üzerine tevzi yolundaki fıkra tasrih ve tasvibolunmuştur. Heyeti Vekilenin ibraz olunacak makbuzlar mukabilinde tevzii fıkrası maslahata daha muvafık olduğundan bu cihetin tasvibini ve bir de fıkranın (Nispetinde) kelimesinden sonra (Ashabına veya veresesine yedden biyeddin) garameten tevzii cümlesinin ilâvesini arz ve teklif ederiz.

Van
Münir

Van
Hakkı

Riyaseti Celileye

Ortada sahibi mevcut bir hak vardır. Bu hakkı diğer bir cihete tahsis, adalet fikri ile kabili telif değildir. Encümenin mazbatasının kabulünü teklif eylerim.

Gazianteb
Ahmed Remzi

REİS — Efendim Ali Saib Beyle, Ali Rıza Beyin takrirleri aynı mahiyettedir. Her ikisini aynı zamanda nazarı dikkatinize arz edeceğim. Nazarı dikkate alanlar lütfen el kaldırsın. Nazarı dikkate alınmamıştır, efendim.

Efendim! Kütahya Mebusu Ferid Beyin takririni nazarı dikkate alanlar lütfen el kaldırsın. Nazarı dikkate alınmıştır.

Efendim müsaade ederseniz nazarı dikkate alınan takrirlerle beraber aynı mazbatayı Kavanini Maliye Encümenine iade ediyorum.

AHMED HİLMİ B. (Kayseri) — Efendim, kanun değildir. Bir maddelik bir şeydir. Encümenine gitmesine lüzum yoktur. Doğrudan doğruya Heyeti Vekileye gönderin. Maksadı temin eder. Tekrar gelmeye hacet yoktur.

REİS — Efendim, nazarı dikkate alınıp alınmayacağını reyî âlilerine vaz'ettim. Nazarı dikkate aldınız. Şeklini tesbit etmek üzere encümene gönderiyoruz. Yine Heyeti Umumiyyeye havale edilir.

AHMED FERİD B. (Kütahya) — Efendim, şeklini tesbit etmeyi münasip görürseniz Muvazenei Maliye Encümenine havale buyurunuz. Orada tesbit edilir.

REİS — Pekâlâ efendim tesbit edilecekse yapınız.

MAZHAR MÜFİD B. (Denizli) — Muvazenei Maliyeye taallûku vardır. Çünkü bu paranın İktisat Vekâleti bütçesine zammını tazammun ediyor.

REİS — Efendim zaten müzakere, Kavanini Maliye Encümeninin mazbatası üzerine olmuştur. Takrirlerden Ferid Beyin takririni nazarı dikkate aldınız. Binaenaleyh, encümen tesbit edecektir. O vakit müzakere eder ve reyî âlinize vaz'ederim.

Efendim! İmar, İskân ve Mübadele Vekâleti için yapılan intihabatın neticesini arz ediyorum : Reye iştirak eden zevat, yüz altmışbeştir. Binaenaleyh, muamele tamamdır. Mustafa Necati Bey (İzmir) yüz ellisekiz, Necati Bey (Bursa), bir, Ahmed Mahir Efendi (Kastamonu) bir rey almışlardır. Beş de müstenkif var.

Binaenaleyh Mustafa Necati Bey (İzmir) yüz ellisekiz rey ile İmar, İskân ve Mübadele Vekâletine intihap buyurulmuştur. (Alkışlar)

MUSTAFA NECATİ B. (İzmir) — Arkadaşlar memlekeimizin hayat ve saadetine taallûk eden bu en mühim ve âzametli işi bendenize tevdi ettiğimize dolayı teşekkür ederim. (Allah muvaffak etsin, sesleri) Yüzbinlerce kardeşin hayat ve mematını teşkil edecek olan bu iş, hakikaten çok mühimdir. Fakat bundan evvel ifayı vazife eden selefi âliniz Birinci Büyük Millet Meclisi, nasıl bütün düşmanlar karşısında milleti zaferden zafere götürmüş ise - size istinadederek yürüyeceğimiz yol üzerinde de İkinci Büyük Millet Meclisi imar işlerinde muzaffer olacak, memleketin imarını temin edecektir. (İnşallah sadaları) Bendeniz bütün azim ve bütün imanım ile buna çalışacağımı bu kürsü muallâdan arz ve vâdediyorum. Bunun için de bütün arkadaşlarımdan müzaheret isterim. Yegâne istinatgâhım sizlersiniz. İnşallah vazifemde muvaffak olacağım ve muhakkak surette de bu kardeşlerimizin refahını temin etmeye çalışacağım (Allah muvaffak etsin, sadaları), (Alkışlar)

REİS — Efendim, müsaade ederseniz Pazartesi günü saat birbuçukta içtima etmek üzere celseyi tatil ediyorum.

Hitamı müzakerat; saat : 5,00

İçtimai Âti Ruznamesi

1. — Zaptı sabık hulâsası
2. — Evrakı varide
3. — Müzakere edilecek mevad
 1. — Posta kanunu lâyihası (Encümende)
 - 2 — Mütareke bidayetinde vatamn emri müdafaası maksadiyle ifa edilen ceraim hakkında kanun lâyihası (Encümende)
 3. — Sülusanı müddeti cezaiyelerini ikmal eden mahkûminin affına ve müebbeden küreğe ve kalebentliğe ve nefye mahkûm bulunanların cezalarının onbeş sene kürek ve kalebentlik ve nefye tahviline dair kanun lâyihası ve Adliye Encümeni mazbatası (Encümende).
 4. — Fransızlar zamanında müsadere edilen mebalîğ hakkındaki tezkere ve Kavanini Maliye Encümeni mazbatası
 5. — Evkafı mülhaka fazlalarından alınmakta olan malı maktuun ilgasına dair lâyiha ve Şer'îye Encümeni mazbatası
 6. — Kambiyo kanunu lâyihası
 7. — 2 Teşrinisani tarihinin İydi Millî adedi hakkındaki teklifler
 8. — Suiistimalden maznun Binbaşı Lûtfi Efendi hakkındaki İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresine Adliye Encümeni mazbatası
 9. — Birinci devrede mebus bulunan zâbitanın vaziyetleri hakkındaki tezkerelere dair Müdafaai Millîye Encümeni mazbatası ve teklifi kanunisi
 10. — Memurîni saire misillû idarei hususiyeye memurları ile mazulîn ve mütekaidin evlâtlarının mektep ücretleri hakkında bir karar ittihazına dair Urfa Mebusu Şeyh Safvet Efendinin takrirî
 11. — Takdirname ile usulü taltif hakkındaki Kanunun tefsirine dair Müdafaai Millîye Encümeninin üç kıta mazbatası
 12. — İstiklâl Madalyası Kanununa maddei müzeyyele ilâvesine dair Müdafaai Millîye Encümeni mazbatası
 13. — Etibbanın hizmeti mecburiyesi hakkındaki lâyihai kanuniye ve Sıhhiye ve Muaveneti İçtimaiye Encümeni mazbatası
 14. — Konya ovası iskası hakkındaki lâyiha ve teklifi kanuniye Nafia Encümeni mazbatası
 15. — Mahkûminin tarik bedelâtı nakdiyesinin teciline dair lâyiha ve teklifi kanuniye Nafia Encümeni mazbatası
 16. — Yirmidörde munkasem saatin kabulü hakkında Cebelibereket Mebusu Avni Beyin takrirî
 17. — Mal müdürlerinin vekâletince tâyini hakkındaki lâyihai kanuniye ve Kavanini Maliye Encümeni mazbatası
 18. — Elbise bedeli hakkındaki Kanunun tefsirine dair tezkere ve Kavanini Maliye Encümeni mazbatası
 19. — Memurîni mülkiye tekaüt Kanununun tadiline dair teklif ve Kavanini Maliye Encümeni mazbatası.
 20. — Nizamname ve talimatnameler hakkında Kanunu Esasi Encümeni mazbatası ve Urfa Mebusu Şeyh Safvet Efendinin teklifi kanunisi.
 21. — Kırtasiye muamelâtının tahfifi hakkında Lâzistan Mebusu Ekrem Beyin takrirî.
 22. — Devletin Alâmeti mahsusasını havi meskûkât darbı hakkında icraî bir karar itasına dair tezkere ve encümen mazbatası.
 23. — Meclisi idare âzalarının vergi kaydı hakkında teklifi kanuni ve Dahiliye Encümeni mazbatası.
 24. — Rüsümü Belediye Kanununun 19 ncu maddesinin tefsirine dair tezkere ve encümen mazbatası.
 25. — İdarei umumiye vilâyet Kanununun 140 ncu maddesinin tefsirine dair tezkere ve encümen mazbatası.
 26. — Rüsümü Belediye Kanununun 24 ncu maddesinin tefsirine dair tezkere ve encümen mazbatası.
 27. — Belediye Kanununun 19 ncu maddesinin tefsiri hakkında tezkere ve encümen mazbatası.
 28. — Şirketlerde Türkçe istimali hakkında teklifi kanuni ve şayanı müzakere olmadığına dair Nafia Encümeni mazbatası.
 29. — Şûrayı Devletçe 16 Marttan sonra verilen kararlar hakkındaki (4/30) numaralı Memurîn Muhakemat Encümeni Riyasetinin tezkeresi ve Dahiliye Encümeni mazbatası.

30. — Düyunu umumiye kadrosunun hemen tesbitine bir karar itasına dair Lâzistan Mebusu Ekrem Beyin (4/102) numaralı takriri.

31. — Darülfunun müderrisliği ile mebusluğun içtiması hakkında bir karar verilmesine dair Saruhan Mebusu Vasıf Beyle refiklerinin (4/100) numaralı takriri.

32. — Ordulardaki fazla hayvanatın muhtacîni zürraa sureti tevzii hakkında İstanbul Mebusu Ali Rıza Beyin (2/59) numaralı teklifi kanunisinin esasen temin edilmiş bulunduğu cihetle yeniden kanunu mahsus tanzimine mahal görülemediğine ve ancak vesaiti nakliyyeye ait mazbataların da tekâlifi millîye mazbataları misillû nakit makamında kabulüne dair Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası.

33. — Diyarbakır - Muş arası ve Erzurum - Hınıs - Muş arası yollarının inşası ve tasviben Nafia Vekâletine havalesi temenniyatına dair

Siirt Mebusu Halil Hulki Efendi ve rüfekasının (4/97) numaralı takriri.

34. — İstihlâk Resmi Kanununun tefsiri ve ipeği havi mensucatın Gümrük Resmi haklarında (2/62) ve (3/109) numaralı teklifi kanuni ve tezkereye Kavanin ve Muvazenei Maliye encümenleri mazbataları.

35. — Konya Darüleytamı için tahsisat itası hakkında (4/88) ve (2/153) numaralı teklifi kanuni ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası.

36. — Mütarekeyi mütaakıp hizmete alınan mütekaidîn hakkında (2/21) numaralı teklifi kanuni ve Müdafaai Millîye Encümeni mazbatası.

37. — Kastamonu vilâyeti encümeni vilâyet âzasından Taşköprü'lü Tevfik Efendi hakkındaki (4/27) numaralı evrakın Tetkiki Muhakemat Encümenine tevdiine dair Dahiliye Encümeni mazbatası.

